RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1925. Andra kammaren. Nr 32.

Fredagen den 8 maj.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Hans excellens herr statsministern *Sandler* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 228, med förslag till lag angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 2.

Statsutskottets utlåtanden nr 10 och 70—75, som nu föredrogos, blevo ånyo bordlagda.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial, nr 31, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om utskottets betänkande nr 28, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 14 och 24 §§ i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.

§ 4.

Härefter föredrogos, men bordlades åter bevillningsutskottets memorial nr 32 samt första lagutskottets utlåtanden nr 28 och 29.

§ 5.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bankoutskottet:

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, i vad avser användningen utav de till universitetet i Uppsala hörande åkerlotternas avkastning; och

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner m. m. åt vissa kronojägare i Villingsbergs revir, i vad angår pensionsväsendet; samt

från jordbruksutskottet, nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedläggande av statens centralfryshus i Hallsberg.

§ 6.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 51, om sänkning av tullen å grammofoner m. m.;

nr 52, rörande förordning om vissa ändringar i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 53, angående ifrågasatt ändring av 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

nr 54, angående lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring;

nr 55, angående förslag till lag rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län;

nr 56, angående lag om upphörande av kammarrättens domsrätt i vissa mål;

nr 57, angående lag om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom;

nr 58, angående förrättande av kommunal- och stadsfullmäktigeval vid samma förrättning som val av landstingsmän;

nr 59, om beredande av möjlighet att vid val av suppleanter för landstingsmän utse personliga suppleanter;

nr 60, rörande ändring av lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.;

nr 61, om ändring i bestämmelserna rörande rösträtt å flottningsstämma;

nr 62, om höjning av tullen å ledbultkättingar av mindre diameter än 6 mm. ledbult;

nr 63, om utredning och förslag angående obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon;

nr 64, rörande utredning angående kolonisationsfrågans inriktande på rikets kolonisation; och

nr 65, angående förslag till ändrad lydelse av § 38 mom. 1 riksdagsordningen.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; och

nr 34, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommendörer av ordnar, att lösa utnämningsbrev och erlägga härför stadgad stämpelavgift.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Västberg*	under	2	dagar	fr. o. m.	den	9	maj,	
» *Pettersson* i Hällbacken	»	2	»	»	»	11	»	
» *Svensson* i Skönsberg	»	3	»	»	»	9	»	
» *Olofsson* i Digernäs	»	3	»	»	»	11	»	
» *Högström*	»	3	»	»	»	10	»	
» *Bergström* i Hälsingborg	»	4	»	»	»	9	»	
» *Olsson* i Högby	»	3	»	»	»	9	»	och
» *Andersson* i Höör	»	2	»	»	»	10	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.48 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 9 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sedan riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti bankoutskottets memorial nr 35 och 36 ävensom statsutskottets memorial nr 63 samt nr 69 punkterna 1 och 2 föreslagna voteringspropositioner rörande frågor, i vilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstningar över de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Första omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 35).

»Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad utskottet hemställt eller att riksdagen må, i anledning av förenämnda motion II: 161, medgiva, att avlidne daglönaren Otto Ferdinand Jonassons änka Helena Maria Jonasson må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tvåhundra kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid momentet fogade reservationen och således i anledning av motionen II: 161 medgivit, att avlidne daglönaren Otto Ferdinand Jonassons änka Helena Maria Jonasson må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 45 Ja och 147 Nej.

Fem av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 76 Ja och 52 Nej,
vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 45 Ja och 147 Nej,
sammanräkningen visade ..... 121 Ja och 199 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 36).

»Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad utskottet hemställt eller att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att vartdera av avlidne månadslönaren vid flottans varv i Karlskrona Axel Irenaius Persson Hammars och hans efterlämnade änka Anna Clara Hammars, född Danielsson, minderåriga barn Axel Sigurd och Karl Lennart må från och med den 1 januari 1925 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av etthundra kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid momentet fogade reservationen, och således, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, medgivit, att månadslönaren vid flottans varv i Karlskrona Axel Irenaius Persson Hammars änka Anna Clara Hammar, född Danielsson, må från och med den 1 januari 1925, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 64 Ja och 134 Nej.

Sex av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 75 Ja och 55 Nej,
vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller ... 64 Ja och 134 Nej,

sammanräkningen visade ..... 139 Ja och 189 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 63).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må

dels bestämma antalet ordinarie befattningar hos medicinalstyrelsen på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 byråveterinär	B 26
1 kontrollant av hospitalens ekonomiska förvaltning	B 26
2 sekreterare	B 26
1 kamrerare	B 24
1 ombudsman	B 24
2 sekreterare	B 24

dels godkänna följande stat för medicinalstyrelsen att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

Stat.

	Kronor
Avlöningar till ordinare tjänstemän, förslagsanslag	266,000
Summa kronor	351,500

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till medicinalstyrelsen, nu 344,100 kronor, med 7,400 kronor till 351,500 kronor;

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat

dels bestämma antalet ordinarie befattningar hos medicinalstyrelsen på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 byråveterinär	B 26
1 kontrollant av hospitalens ekonomiska förvaltning	B 26
1 sekreterare (å medicinalbyrån)	B 26
1 kamrerare	B 24
1 ombudsman	B 24
3 sekreterare	B 24

dels godkänna följande stat för medicinalstyrelsen, att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

Stat.

	Kronor
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	265,000
Summa kronor	350,500;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till medicinalstyrelsen, nu 344,100 kronor, med 6,400 kronor till 350,500 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 60 Ja och 143 Nej.

Fem av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 66 Ja och 62 Nej,
vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller ... 60 Ja och 143 Nej,
sammanräkningen visade ..... 126 Ja och 205 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 69, punkten 1).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herr Bergqvist och herr Hedström m. fl. i ämnet väckta motionerna, må för *anläggning av ödebygdsvägar* i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de av herr Bergqvist och herr Hedström m. fl. i ämnet väckta motionerna för *anläggning av ödebygdsvägar* i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 72 Ja och 128 Nej.

Fem av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 86 Ja och 49 Nej,
vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 72 Ja och 128 Nej,
sammanräkningen visade ..... 158 Ja och 177 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 69, punkten 2).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, med bifall till den i ämnet väckta motionen, må avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å den av herr J. B. Johansson i Fredrikslund i ämnet väckta motionen, för *beredande av ersättning åt direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa* för postavgifter i samband med till kassans pensionärer verkställd utbetalning av krigstids- och dyrtidstillägg för tiden 1 januari 1918—30 juni 1923, för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 20,600 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 100 Ja och 102 Nej.

Fyra av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 84 Ja och 46 Nej,
vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 100 Ja och 102 Nej,
sammanräkningen visade ..... 184 Ja och 148 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 228, med förslag till lag angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.

§ 3.

Bevillningsutskottets härpå föredragna betänkanden nr 33 och 34 bordlades åter.

§ 4.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m.

Till avgörande företogs först konstitutionsutskottets utlåtande, nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till dels lag angående ändrad lydelse av §§ 37 och 49 förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm och dels lag angående ändrad lydelse av § 3 i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två av båda kamrarna till dess handläggning hänvisade Kungl. Maj:ts propositioner,

nr 143, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 20 mars 1925, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av §§ 37 och 49 i förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att §§ 37 och 49 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 37.

Mom. 1. Stadskollegiet utser till ordförande i drätselnämnden och till ordförande i fattigvårdsnämnden de borgarråd, vilkas föredragningsskyldighet omfattar de till dessa nämnders arbetsområden hörande ärenden, ävensom bland borgarråden ordförande i de övriga nämnder, beträffande vilka sådant är i kollegiets instruktion föreskrivet, därvid hänsyn tages till den fördelning av föredragningsskyldigheten, varom i § 35 förmäles.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Av stadskollegiet utsedda ordförande i stadens nämnder tjänstgöra under den tid, de tillhöra kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet vid valet bestämmer. Bliver plats, varom här är fråga, ledig, skall den av stadskollegiet omedelbart återbesättas. Den, som jämlikt § 34 av stadskollegiet utsetts i borgarråds ställe, uppehålle jämväl den befattning, denne innehar såsom ordförande i nämnd.

De ledamöter — — — avgång lediga.

Avgående ledamot — — — kan omväljas.

Om sättet — — — stadskollegiet stadgat.

Mom. 2. Kvinna, som — — — sig uppdraget.

§ 49.

Den, som med stadsfullmäktiges beslut i stadens gemensamma angelägenheter icke åtnöjes, äger att däruti söka ändring genom besvär, vilka böra jämte det överklagade beslutet ingivas till överståthållarämbetet före klockan tolv å fjortonde dagen efter det klaganden av beslutet erhöll del, dagen då sådant skedde likväl oräknad. Klaganden skall anses hava av beslutet erhållit del den dag, då det i överensstämmelse med § 24 offentliggjordes.

Där ej i lag eller annan allmän författning meddelats särskilda bestämmelser angående klagan över nämnds beslut, skall vad i första stycket stadgats äga motsvarande tillämpning i avseende å beslut, som av stadens nämnder meddelas i stadens gemensamma angelägenheter; dock må klagan genom besvär ej föras över beslut, som enligt av Kungl. Maj:t fastställda föreskrifter skall på begäran av den, som är missnöjd med beslutet, underställas prövning av särskild förtroendenämnd.

Söker klaganden — — — helhet förordna.

Besvär, varmed — — — prövning upptagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

Av stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsedda vice ordförande i stadens nämnder skola vid sagda tidpunkt frånträda dessa befattningar.

Bestämmes i instruktion för nämnd, i vilken stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsett vice ordförande, att antalet av stadsfullmäktige utsedda ledamöter och suppleanter skall från och med den 1 juli 1925 ökas, skall val förrättas i juni 1925 och avse tiden till och med den 31 december 1926; och

nr 144, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 20 mars 1925, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag
till
Lag

angående ändrad lydelse av § 3 i lagen den 15 maj 1903 (nr 58 sid. 1) angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Härigenom förordnas, att § 3 i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

Mom. 1. Direktionen utgöres, efter stadsfullmäktiges beprövande, av minst nio, högst tjuguen ledamöter. Av dessa utses en av Stockholms stads konsistorium, en, tillika ordförande, av stadskollegiet i Stockholm bland borgarråden, samt de övriga av stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem års ålder.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Mom. 2. Den av stadskollegiet utsedde ordföranden i direktionen tjänstgör under den tid, han tillhör kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet bestämmer. Bliver plats, varom här är fråga, ledig, skall den av stadskollegiet omedelbart återbesättas. Där borgarråd, som valts till ordförande i direktionen, avgår före tjänstgöringstidens utgång eller åtnjuter tjänstledighet, skall den, som jämlikt § 34 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm av stadskollegiet utses i borgarrådets ställe, uppehålla jämväl ordförandeplatsen i direktionen.

Övriga ledamöter — — — den avgångne.

Mom. 3. Konsistorium utser — — — sig uppdraget.

Mom. 4. Ledamöter i — — — styrelsen företrädda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

Den, som jämlikt äldre bestämmelser är av stadskollegiet utsedd till vice ordförande i direktionen, skall vid sagda tidpunkt frånträda denna befattning.

Besluta stadsfullmäktige, i anledning av vad i denna lag stadgas, att antalet av stadsfullmäktige utsedda ledamöter och suppleanter i direktionen skall från och med den 1 juli 1925 ökas, skall val förrättas i juni 1925 och avse tiden till och med den 31 december 1926.

Utskottet hemställde,

a) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 143 icke kunnat i sin helhet av riksdagen antagas, måtte för sin del antaga följande

Förslag
till
Lag

angående ändrad lydelse av § 37 i förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att § 37 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 37.

Mom. 1. Stadskollegiet utser till ordförande i drätselnämnden och till ordförande i fattigvårdsnämnden de borgarråd, vilkas föredragningsskyldighet omfattar de till dessa nämnders arbetsområden hörande ärenden, ävensom bland borgarråden ordförande i de övriga nämnder, beträffande vilka sådant är i kollegiets instruktion föreskrivet, därvid hänsyn tages till den fördelning av föredragningsskyldigheten, varom i § 35 förmäles.

Av stadskollegiet utsedda ordförande i stadens nämnder tjänstgöra under den tid, de tillhöra kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet vid valet bestämmer. Bliver plats, varom här är fråga, ledig, skall den av stadskollegiet omedelbart återbesättas. Den, som jämlikt § 34 av stadskollegiet utsetts i borgarråds ställe, uppehålle jämväl den befattning, denne innehar såsom ordförande i nämnd.

De ledamöter — — — avgång lediga.

Avgående ledamot — — — kan omväljas.

Om sättet — — — stadskollegiet stadgat.

Mom. 2. Kvinna, som — — — sig uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

Av stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsedda vice ordförande i stadens nämnder skola vid sagda tidpunkt frånträda dessa befattningar.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Bestämmes i instruktion för nämnd, i vilken stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsett vice ordförande, att antalet av stadsfullmäktige utsedda ledamöter och suppleanter skall från och med den 1 juli 1925 ökas, skall val förrättas i juni 1925 och avse tiden till och med den 31 december 1926; och

b) att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 144.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Andersson* i Igelboda och *Fast*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka jämväl Kungl. Maj:ts proposition nr 143 i dess helhet; samt

av herr *Reuterskiöld*, som beträffande motiveringen ansett, att viss del därav bort hava annan i reservationen angiven lydelse.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Andersson** i Igelboda: Herr talman, mina damer och herrar! Det är ju egentligen två frågor, som behandlas i detta konstitutionsutskottets betänkande. I den första frågan, som berör vissa ändrade bestämmelser om utseende av vice ordförande i en del nämnder i Stockholms stad, är konstitutionsutskottet enhälligt, och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Vad däremot den andra frågan beträffar har konstitutionsutskottets majoritet avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Denna fråga berör, som vi finna, ett förslag om tillskapande av en förtroendenämnd för behandling av vissa besvärsärenden rörande utnämning av ordinarie tjänstemän i Stockholms stads förvaltning. Man kan ju säga, att detta är en helt obetydlig fråga, men för de befattningshavare, som det här gäller, är dock frågan av ganska stor betydelse. Inom Stockholms stad tycks man också ha varit tämligen ense om, att det inte är tillfredsställande som det för närvarande är. Man har varit tämligen överens om, försåvitt det framgår av handlingarna, att det borde skapas någon institution, till vilken vederbörande tjänstemän kunde vädja i frågor, som beröra deras tjänsteangelägenheter. För närvarande finns det ju ingen överklagningsinstitution i annan mån än vad som gäller för kommunala angelägenheter i allmänhet, och de myndigheter, hos vilka man kan överklaga kommunala beslut, taga ju inte upp till prövning annat än den rent formella behandlingen av ärendena och gå inte in på någon saklig prövning av besluten i fråga.

Därigenom kan för dessa tjänstemän uppstå ett visst osäkerhetstillstånd, som i varje fall kan vålla en del oro, och jag är tämligen övertygad om, att därest en sådan institution, som här är föreslagen, komme till stånd, skulle det bliva ett betydligt bättre och lugnare förhållande än vad nu är fallet.

Vad som konstitutionsutskottet huvudsakligen vänt sig emot är heller icke själva denna sak om utseende av en förtroendenämnd, utan det är sättet för denna förtroendenämnds utseende. Man menar, att därigenom att Kungl. Maj:t skulle få rätt utse två ledamöter i förtroendenämnden skulle den kommunala självstyrelsen trädas alltför nära. Ja, om detta vore fallet, skulle jag vara fullt ense med konstitutionsutskottet, ty ingen kan vara en större vän av den kommunala självstyrelsen än vad jag är. Men här är icke fråga om att man skall taga ifrån Stockholms stad någonting av dess beslutanderätt, utan vad saken här gäller är endast, att Stockholms stadsfullmäktige hos Kungl. Maj:t hava begärt, att Kungl. Maj:t skulle vara vänlig att utse två ledamöter i en förtroendenämnd, som Stockholms stad ville skapa för behandling av dessa besvärsärenden. Jag tycker, att det är tämligen orimligt, om nu riksdagen skulle säga: nej, detta får icke Kungl. Maj:t vara med om, vi tillåta icke, att Kungl. Maj:t utser ett par personer att deltaga i denna förtroendenämnd. Det är ju detta saken närmast gäller.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Formellt har visserligen icke riksdagen att pröva detta ärende. Ty det bestämmes genom en förordning, stadfästad av Kungl. Maj:t, och denna förordning är icke underställd riksdagens prövning, men det är en ändring i kommunallagarna, som erfordras, för att på lämpligt sätt genomföra reformen, och därför har ärendet lagts under riksdagens prövning. Man anser nämligen, att det är olämpligt, att, sedan denna förtroendenämnd kommit till, det fortfarande skulle vara möjligt att även klagovägen hänvisa dessa ärenden till överståthållarämbetet, samtidigt som man kunde klaga hos denna nytillkomna förtroendenämnd. Därför föreslås det nu en sådan ändring av § 49 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, att ärenden av det slag, som skulle behandlas hos förtroendenämnden, icke skulle kunna genom besvär underställas överståthållarämbetets prövning i vanlig ordning, förrän ärendet varit uppe till behandling i förtroendenämnden, då givetvis förtroendenämndens beslut i vanlig ordning skulle kunna överklagas.

Jag tycker nu för min del, att det icke finnes någon anledning för riksdagen att motsätta sig den medverkan, som Stockholms stad här har begärt av statsmakterna, för att få en dess inre angelägenhet ordnad. Att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende, som utskottet säger, skulle kunna bliva prejudicerande för andra samhällen, tror jag icke på, därför att, som vi veta, Stockholms stad har en särskild författning, som i många stycken skiljer sig ifrån den författning, som gäller för övriga samhällen här i landet.

Under sådana förhållanden, herr talman, finner jag som sagt icke något som helst skäl för att riksdagen skulle motsätta sig denna begäran från Stockholms stad, och jag ber därför, att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Häruti instämde herr *Karlsson* i Vadstena.

Herr **Sävström:** Herr talman! Konstitutionsutskottet har mycket ingående prövat den kungl. propositionen, och en tjänsteman från Stockholms stadsfullmäktige har också inför utskottet fullt sakligt klarlagt frågan och vad den gäller. Utskottet har också tagit del genom stadsfullmäktiges protokoll av de långa debatter, som föregått ärendet i Stockholms stadsfullmäktige. Nu har emellertid utskottet, då det gällt att uttala sig om den kungl. propositionen, för sin del icke kunnat vara med om att bifalla den senare delen av propositionen, och den egentliga orsaken därtill är, att utskottet anser, att det icke står i överensstämmelse med den kommunala självstyrelseprincipen, att Kungl. Maj:t på detta sätt skulle ha rätt att utse två ledamöter i den förtroendenämnd, som skulle hava att besluta över dylika klagomål. Jag erkänner själv, att jag varit mycket tveksam, när det gällde att taga ställning till frågan, men ju mera vi tänkte över densamma och framför allt genom att taga del av de debatter, som försiggått inom stadsfullmäktige, desto större blev min tvekan, och man finner klart och tydligt, att förslaget av dem som tillstyrkt detsamma betraktas såsom en nödfallsutväg. Många ledamöter av Stockholms stadsfullmäktige hava haft en bestämd uppfattning att icke vilja vara med om detta förslag, och jag har i dag sett i en tidning för i Stockholms stads tjänst anställda, att man där också giver uttryck för samma uppfattning, d. v. s. att man icke vill hava en sådan förtroendenämnd. Utskottet har ansett, att, när denna fråga icke speciellt gäller Stockholms stad, så är det möjligt att liknande framställningar kunna komma från andra större städer, till exempel Göteborg och Malmö och kanske även från flera andra städer. Det är huvudsakligen dessa skäl, som varit avgörande för utskottet.

Jag vill icke här upptaga någon större strid om saken, jag vet icke vad herr socialministern kommer att anföra, men, när jag i utskottet röstat för

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

det förslag som utskottet avgivit, är det klart, att jag även här i kammaren yrkar bifall till utskottets hemställan.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Möller:** Herr talman, mina damer och herrar! Jag kan ju icke neka till, att jag är litet överraskad över den slutsats, vartill konstitutionsutskottet kommit. Själv betraktar jag emellertid hela denna fråga såsom en ganska obetydlig sak. Hade jag haft en aning om, att jag skulle rikta ett attentat mot den kommunala självstyrelsen, hade jag med all sannolikhet icke framlagt detta förslag, och det är alltid skönt, att man vinner upplysning, där man själv saknar förstånd.

Jag vill bara erinra om, att det ju är staden själv, som begärt denna förtroendenämnd. För min del fann jag ingen anledning att säga nej till Stockholms stadsfullmäktige, då de önskade en sådan förtroendenämnd, och icke hade jag heller kunnat tänka mig, att riksdagen skulle säga nej till den, därför att, som det nu emellertid ser ut, en av de otvivelaktigt viktigaste principerna i svenskt samhällsliv skulle läderas av reformen. Vad den föregående ärade talarens uttalande beträffar, så är det naturligtvis riktigt, att det varit delade meningar i stadsfullmäktige, men det är väl ändock klokare att åberopa det beslut, till vilket stadsfullmäktige kommit, än att åberopa det faktum, att icke alla varit ense om beslutet. Det plägar ju sällan så vara, då det gäller inrättningar av denna beskaffenhet. Att befattningshavarna icke skulle önska en sådan förtroendenämnd är för mig en nyhet. Det kan ju hända, att befattningshavaren hellre skulle se, att förtroendenämnden bleve sammansatt på ett annat sätt än nu är föreslaget, men, såvitt jag uppfattat saken rätt, innebär ju förslaget om tillsättande av en förtroendenämnd helt enkelt att man velat tillmötesgå befattningshavarnas i Stockholms stad genom stadsfullmäktige uttalade önskan om en besvärsinstitution. Nu blir det alltså riksdagen, som i denna sak säger, att en sådan får man icke göra. Jag vill påpeka — det är redan sagt av den förste ärade talaren — att det icke är fråga om att upphäva någon Stockholms stads beslutanderätt i någon fråga. Det kan ju bliva ett eller annat ärende, där någon befattningshavare anser sig hava blivit förbigången, som hänskjutes till en förtroendenämnd som denna, och då kan det ju hända, att de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna bliva en slags skiljedomare inom kommunen. Men att de skulle representera ett annat slags intresse än kommunens eget intresse är fullkomligt orimligt att antaga, trots det att de på stadens egen begäran skulle utses av Kungl. Maj:t.

Jag skall för min del icke heller upptaga någon större strid om denna sak. Jag beklagar det slut, vartill utskottet kommit, och jag beklagar icke endast det utan också att man tänkt så förfärligt mycket på denna sak, att man kommit till detta slut; ty som sagt jag ser mig icke i stånd att begripa den motivering, som konstitutionsutskottet bygger på för sin slutsats.

Herr **Bäckström:** Herr talman! Denna fråga synes ju, som redan antytts, vara av mindre räckvidd, men inom utskottet har det synts flertalet, att försiktigheten kanske bjuder att icke förhasta sig. Herr statsrådet sade, att när Stockholms stadsfullmäktige önskar en sådan förtroendenämnd, så borde icke riksdagens andra kammare hava något emot det. Men jag måste säga, efter att hava tagit del av de sakkunnigas yttranden och likaså av Stockholms stadsfullmäktiges protokoll, att jag har fått det intrycket, att någon särskilt varm och enhällig önskan att få en sådan förtroendenämnd icke har framträtt, utan snarare tvärtom. Så nämnde också herr statsrådet, att vi borde icke fästa oss vid de uttalanden, som gjorts i debatterna utan vid beslutet inom stadsfullmäktige, men det intrycket fick man i utskottet, att, om något beslut fattats så att säga i trötthetens tecken, så var det detta beslut, som ligger till grund

för framställningen till Kungl. Maj:t. Ty de förberedande arbetena och överläggningarna om denna sak hava varit så många och långa, att det sannerligen icke förvånar mig, att man till slut resonerat som så: ja, för att äntligen få ett slut på detta gå vi väl med på det. Allt tyder på, att det icke är någon hjärtesak för Stockholms stadsfullmäktige i sin helhet, och jag tror, att riksdagen gör klokt i att stanna vid det beslut, till vilket konstitutionsutskottet kommit i denna punkt, och jag ber därför, herr talman, att få hemställa om bifall till utskottets hemställan.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Herr **Fast:** Herr talman! Endast ett par ord. Jag vill gentemot den siste ärade talaren, som försökte göra gällande, att vid behandlingen av detta ärende i Stockholms stadsfullmäktige det icke skulle hava framgått, att här förefunnes någon allmän önskan att komma fram till ett positivt resultat, säga, att jag tror, att detta är alldeles felaktigt. Ty, hur man än läser dessa handlingar, måste man komma till den uppfattningen, att det förefinnes mycket starka önskemål, först och främst från tjänstemannakåren, och vidare också att man inom Stockholms stadsfullmäktige ansett detta vara ett berättigat krav, men att svårigheterna att träffa en överenskommelse hava berott på, huru man skulle utforma så att säga denna besvärsinstitution. Meningarna därom hava gått isär, och jag tror också att detta bör vara ett observandum för riksdagen att icke utan vidare vara färdig med att avslå ett förslag, där man slutligen lyckats sammanjämka meningarna såtillvida att man fått ett positivt resultat. Det kan i stället ifrågasättas, huruvida detta förhållande icke i stället borde föranleda riksdagen till att bifalla det resultat, som man efter så mycken möda och arbete slutligen kommit till. Särskilt tror jag, att man bör beklaga, vad utskottet skrivit på sid. 5 i utlåtandet, där man gör ett så positivt uttalande, att en fullständigt obunden utredning är, såvitt jag förstår, så gott som omöjlig. Man vänder sig med skärpa emot att en del av medlemmarna i nämnden skulle utses av Kungl. Maj:t. Men jag ifrågasätter, huruvida icke jag för mitt vidkommande borde såsom ledamot av Stockholms stadsfullmäktige, i händelse jag vore det, eller i egenskap av tjänsteman skulle anse det mera betryggande med en på detta sätt tillsatt nämnd, än om dessa ledamöter utsågos av överståthållarämbetet i Stockholm. Mot detta har utskottet icke sagt något utan endast förmenat, att deras utseende av Kungl Maj:t skulle kränka självstyrelseprincipen. Detta kan jag icke anse vara rimligt.

Jag har samma uppfattning som den, vilken företrädes av herr Andersson i Igelboda, och jag står också såsom reservant tillsammans med honom. Men då jag är övertygad om, att det icke går att nå ett positivt resultat, och då ett motsvarande yrkande kommer att framställas i första kammaren, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan men med uteslutande av utskottets motivering, som börjar med »Utskottet anser sig icke kunna tillstyrka» och vidare fortsättningen av motiveringen.

Herr **Forssell:** Herr talman, mina damer och herrar! Jag tillhör utskottets majoritet och skall därför be att med några ord få motivera den hållning, som jag intagit. Det förhåller sig alldeles på det sätt, som den förste ärade talaren i denna debatt framhöll, att frågan om förtroendenämndens sammansättning icke är underställd riksdagens beslut. Om denna sammansättning lämnas allenast en upplysning genom ett stadgeutkast, som lagts såsom bilaga till den kungl. propositionen. Frågan har kommit under riksdagens omprövning genom ett kungl. förslag till ändring av besvärsrätten sådan den innehålles i kommunalförordningen för Stockholm § 49, och det är i den föreslagna redigeringen av denna paragraf, som en prövningsnämnd omnämnes. Jag har för min del fun-

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

nit det ganska egendomligt, att man på detta sätt beslutar intaga i kommunalförfattningen en ny nämnd, som alltså skulle gälla för att vara en kommunal förtroendenämnd, men som icke kommer att bli en rent kommunal förtroendenämnd utan vara ett slags hybrid, d. v. s. en nämnd sammansatt till två femtedelar av Kungl. Maj:t. Det är en högst egendomlig typ av kommunal förtroendenämnd, som på detta vis på en omväg införes i den kommunala författningen. Jag menar, att detta icke är det rätta sättet att skapa en sådan nyhet, utan skall man här införa en ny typ av kommunala nämnder, som icke uteslutande bestå av kommunala förtroendemän utan jämväl förtroendemän från Kungl. Maj:t, så bör denna nämnds sammansättning uttryckligen omtalas i förslag till ändring av kommunallagarna, så att riksdagen får tillfälle att direkt taga ställning till denna nya typ av s. k. kommunal förtroendenämnd.

Vad sedan själva sakfrågan angår, måste jag säga, att det är ganska onödigt, att en kommun på detta sätt skall taga sin tillflykt till regeringen för att med hjälp av regeringens förtroendemän få dessa besvärsfrågor avgjorda. Jag tror, att Stockholms stadsfullmäktige här, såsom en ärad talare anmärkte, i tröttheten tecken hava avgivit en alldeles obehövlig inkompetensförklaring rörande sin förmåga att själva kunna ordna sådana frågor. Och denna i tröttheten tecken avgivna inkompetensförklaring skulle nog Stockholms stadsfullmäktige, när de tänka närmare efter, helst vilja komma ifrån. Såvitt jag kan se av stadsfullmäktiges diskussionsprotokoll från 1923 och 1925, har man varit mycket motvillig mot denna utväg, och efter vad jag nu kunna utröna av samtal, är man icke så vidare het på gröten inom Stockholms stadsfullmäktige, när det gäller att få denna s. k. kommunala förtroendenämnd.

Emellertid vill jag säga, att man inom konstitutionsutskottet från början ställde sig ganska olika till denna fråga. Somliga slogo ifrån sig med händer och fötter och ville gå på rent avslag. Jag ville icke alls gå på den linjen, och flera med mig, därför att vi medgåvo, att det kunde vara av behovet påkallat, att konstitutionsutskottet ställde sig välvilligt till tanken på en prövningsnämnd, till vilken tjänstemännen kunde få taga sin tillflykt, ehuru detta problem icke borde lösas just på det sättet, som angavs i propositionen med dess bilaga. Då enade man sig, så att aderton av konstitutionsutskottets tjugo medlemmar gingo med på att skriva en i mycket välvillig ton hållen avstyrkande motivering, där visserligen den kungliga propositionens förslag avstyrktes, men där samtidigt påpekades, att det sakliga behovet nog förefanns, och att det under diskussionens gång visat sig, att andra metoder borde kunna prövas.

Nu har här kommit upp ett förslag från herr Fast, att den avstyrkande klämmen skulle tagas men motiveringen strykas. Jag undrar verkligen, om detta är så klokt på de håll, där man verkligen har den känslan, att det kunde vara av behovet påkallat, att tjänstemännen finge något remedium att taga till. Jag undrar, om det är klokt att stryka en motivering, som är så välvillig i sak mot detta behov, som konstitutionsutskottets utlåtande faktiskt är. Nej, herr talman, jag tror icke, att det är klokt. När man nu lyckats länka in de skilda meningar inom utskottet, som väl äro representativa för stämningen inom kammaren, i en så när som på två man inom utskottet enhällig formulering, så tror jag, att kammaren gör klokt i att följa dessa sina förtroendemän.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till konstitutionsutskottets utlåtande.

Herr **Andersson** i Igelboda: Endast ett par ord gent emot den siste ärade talaren. Även han var ense med reservanterna och stadsfullmäktiges majoritet därom, att en förtroendenämnd eller något liknande institut behövde finnas, dit stadens befattningshavare kunde vända sig med sina besvär. Det var

endast sättet för denna nämnds skapande, som han icke ville vara med om. Med anledning av att två talare här hava sagt, att Stockholms stadsfullmäktige icke alls voro vidare pigga på den här saken utan ställt sig tämligen likgiltiga eller avvisande, vill jag dock påpeka, att vad meningarna inom stadsfullmäktige varit delade om just är sättet för denna förtroendenämnds sammansättning, under det att jämförelsevis stor enhällighet rått om, att en sådan nämnd borde komma till stånd. Men då nu ändå en stor majoritet av stadsfullmäktige enat sig om denna form för en förtroendenämnd, och utskottet icke har kunnat föreslå någon bättre sammansättning, så kan jag icke finna, att vi hava någon anledning att motsätta oss, vad majoriteten inom stadsfullmäktige begärt.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Jag vill också säga, att inom konstitutionsutskottet har man även varit inne på diskussion om andra vägar för skapande av denna förtroendenämnd. Men det visade sig lika omöjligt inom konstitutionsutskottet, som det tydligen varit inom stadsfullmäktige, att finna någon väg, om vilken alla kunde förena sig, och därför avstod konstitutionsutskottet från försök att få fram någon annan form för nämndens sammansättning. Vad det här, som sagt, tycks varit delade meningar om inom stadsfullmäktige, det är, såvitt jag kan bedöma, endast sammansättningen av nämnden. Och då anser jag för min del, att man bör följa majoriteten, då denna majoritet också är tämligen stor, och då man icke har någon annan lämplig väg att föreslå.

Jag vidhåller därför, herr talman, mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan 2:o) bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande båda propositioner oförändrade samt 3:o) bifall till det av herr Fast under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förstnämnda propositionen. Votering begärdes likväl av herr Andersson i Igelboda, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapropositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 2:o) angivna nu antogs till kontraproposition. I överensstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd samt anslagen:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande båda propositioner oförändrade.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Ang. tilläggspensioner åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bankoutskottets utlåtande, nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggspensioner å allmänna indragningsstaten åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1925 dagtecknad proposition nr 161, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t,

Ang. tilläggspensioner åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn. (Forts.)

under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att regementsveterinären H. A. Bengtsons änka Aagot Maria Bengtson, född Kullgren, och makarnas minderåriga barn Bengt Herbert, Ulla, Margit och Eva Maria finge, utöver dem författningsenligt tillkommande pensioner och pupilltillägg från arméns nya änke- och pupillkassa, komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd med 700 kronor årligen samt ett vart av barnen till och med det år, varunder det fyllde 18 år, med 200 kronor årligen, att utgå från och med den 1 juni 1923.

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, måtte medgiva, att vart och ett av avlidne regementsveterinären H. A. Bengtsons och hans efterlämnade änka Aagot Maria Bengtsons, född Kullgren, minderåriga barn Bengt Herbert, Ulla, Margit och Eva Maria finge, utöver dem författningsenligt tillkommande pupilltillägg från arméns nya änke- och pupillkassa, från och med den 1 juni 1923 till och med det år, varunder det fyllde 18 år, komma i åtnjutande av pension å allmänna indragningsstaten med 200 kronor årligen.

Reservation hade likväl avgivits av herr *Paulsen*, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr **Paulsen:** Herr talman! Författningsenligt har denna änka med barn en årlig pension av 1,985 kronor. Vidare har hon ett kapital på 34,833 kronor. Om man räknar med 5 % ränta, gör det en årlig inkomst av 1,741 kronor. Alltså har denna änka med barn sammanlagt 3,726 kronor om året att leva av. Därtill vill Kungl. Maj:t lägga en tilläggspension av 700 kronor för änkan och 800 kronor för barnen. Som skäl härför anför Kungl. Maj:t, att mannen råkat ut för ett olycksfall i tjänsten och i följd därav avlidit. Det är alldeles riktigt. Han dog av lunginflammation framkallad av en hästspark. Men enligt läkares utsago hade denna spark icke föranlett lunginflammation, om icke mannen varit behäftad med sockersjuka. Utskottet tyckte emellertid, att Kungl. Maj:t var väl rundhänt då Kungl. Maj:t ville ge änkan en tilläggspension. Men utskottet är villigt att tillerkänna barnen sammanlagt 800 kronor per år i tilläggspension.

Nu anser jag för min del, att det icke finns tillräckligt bärande skäl för denna tilläggspension. Änkan är icke gammal; hon är nyss fyllda 31 år. Och hon är icke alls fattig; hon har tillsammans med barnen årligen nära 4,000 kronor att leva av. Sålunda föreligger det icke enligt min mening tillräckliga skäl för att ge henne denna tilläggspension, varför jag, herr talman, tillåter mig yrka avslag både på Kungl. Maj:ts hemställan och utskottets.

Herr **Borggren:** Herr talman! Såsom framgick av den föregående ärade talarens yttrande, har han reserverat sig i utskottet och hemställt om avslag på det hela. Jag finner det för min del vara litet orimligt att uppträda såsom herr Paulsen gör och yrka avslag på hela den framställning, som här kommit från Kungl. Maj:t.

Nu är det verkligen så, att denne veterinär, enligt vad som framgår av handlingarna, träffats av en spark från en häst, vilket räknats såsom olycksfall i tjänsten, och därav följde en lunginflammation, varav han avled. Det ligger naturligtvis någonting däri, att man under dylika omständigheter försöker åtminstone i någon mån bereda de efterlevende något understöd. Men utskottet har icke kunnat gå så långt, som Kungl. Maj:t föreslagit, nämligen att ge även

änkan en tilläggspension. Man anser, att detta fall icke är likställt med övriga fall, då riksdagen beviljat dylika tilläggsanslag till pensionen. Detta har i all synnerhet gällt efterlevande till sådana, som omkommit vid flygväsendet. Men det oaktat hava vi ansett, att något understöd borde beredas änkan, och då hava vi stannat för en tilläggspension av 200 kronor för varje barn, intill dess de hunnit en ålder av aderton år.

Ang. tilläggspensioner åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn. (Forts.)

Efter den noggranna prövning, som ärendet varit föremål för inom utskottet, tror jag, att kammaren med tillförsikt också kan besluta i enlighet med utskottets förslag, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till detta.

I detta anförande instämde herr andre vice talmannen *Nilsson*.

Herr **Lovén:** Då herr Borggren anser det vara något förmätet av herr Paulsen att yrka avslag på denna kungliga proposition, skall jag be att få säga, att om jag suttit i utskottet vid detta ärendes behandling, hade även jag varit reservant för avslagsyrkandet. Jag anser nämligen, att såväl departementschefen som utskottet här slagit in på en alldeles ny princip beträffande tilläggspensioner.

Här säger utskottet: »Då regementsveterinären Bengtson avlidit till följd av sjukdom, som förorsakats av ett under tjänstgöring inträffat olycksfall, till vilket han själv ej synes hava varit vållande, lärer det vara billigt, att något understöd bereddes hans efterlevande utöver dem författningsenligt tillkommande pensionsförmåner.» Nu skulle jag, för att taga ett exempel, vilja fråga: vilken änka efter en stationskarl eller banvakt, som blivit ihjälklämd eller överkörd av tåget under sin tjänstgöring, får tilläggspension utöver den författningsenligt utgående pensionen? De enda fall, då dylik pension hittills beviljats, är då det gällt efterlevande till omkomna flygare, och detta i synnerhet i början av flygväsendets införande, då detta var ett särskilt livsfarligt arbete, varför man ansett, att man bort bereda någon extra pension till dessa omkomna flygares efterlevande. Men går man in för att änka och barn till en veterinär, som icke direkt men indirekt avlidit av skada i tjänsten, böra hava tilläggspension, då måste man också resa krav på att alla änkor efter personer, som avlidit till följd av skada under arbete i statens tjänst, få tilläggspension utöver dem författningsenligt tillkommande pension. Den principen har man dock ännu icke slagit in på. Men här ser det ut, som om man kommit in på den bogen. Detta skulle då bliva förmånligt för alla i statens tjänst, än på ett håll och än på ett annat.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Chefen för försvarsdepartementet herr statsrådet **Hansson:** Herr talman! Om herr Lovén noggrant läst utskottets utlåtande, skulle han funnit, att det icke är en ny princip, som här skulle tillämpas. Det är nämligen icke så, som herr Lovén tyckes tro, att det är allenast till efterlevande efter omkomna flygare, som hittills tilläggspension utgått. Det omnämnes redan på andra sidan i utskottets utlåtande ett fall, då översten af Sandebergs änka och barn fingo tilläggspension, sedan familjeförsörjaren under en ritt förolyckats och dött. Det åberopas även ett par andra exempel på en sådan princips tillämpning och herr Lovéns utgångspunkt är sålunda fullkomligt felaktig. En annan sak är, om denna princip icke tillämpats i tillräckligt stor utsträckning. I så fall skulle man väl närmast av riksdagens tidigare intagna hållning föranledas föreslå, att även efterlevande till statstjänstemän i sämre ekonomisk ställning än den, vari de, som hittills ifrågakommit, i allmänhet befinna sig, komme i åtnjutande av en sådan särskild välvilja från riksdagens sida.

Ang. tilläggspensioner åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn. (Forts.)

Herr Paulsen har ju en helt annan utgångspunkt än herr Lovén. Han försöker räkna ut, vad en änka med fyra barn rimligen bör kunna leva på, och slår så tillsammans de pensioner, som utgå, med den ränta, som rimligen kan fås på det kapital, som enligt bouppteckningen skall finnas i hemmet. Man kan naturligtvis lägga en sådan synpunkt, vilken ju, om man vill driva den konsekvent, måste leda till en allmän nivellering av pensionerna, så att man icke längre såsom hittills utmäter pensionerna efter befattningshavarnas inkomster utan i stället försöker fastställa en behovsprincip och låter pensionerna utgå efter den. Det är denna konsekvens, som man måste draga av herr Paulsens ståndpunkt. För min del har jag en annan synpunkt. Denna änka och dessa barn hava haft en försörjare. Han har varit med i en pensionskassa, och man har beräknat, att om han normalt levat sitt liv, skulle vid en viss, ganska hög ålder, då säkerligen barnen också kommit upp till den ålder, då de kanske rent av kunnat bidraga till försörjningen, pension inträda. Då kommer i stället en situation, där familjeförsörjaren förolyckas. Det måste av de upplysningar, som lämnats, anses konstaterat, att orsaken till döden är den olycka, han råkat ut för vid en hästbesiktning. Han har sålunda avlidit på grund av olycksfall i tjänsten. Han ryckes bort tidigare. Och då frågar man sig: är det icke rimligt att säga, att staten har en viss skyldighet försöka ge änkan möjlighet att giva barnen en sådan uppfostran och en sådan omvårdnad, som de skulle fått, därest familjefadern hade levat? Det kan icke anses rimligt, att de efterlevande utan vidare måste pressas ned till försämrade levnadsförhållanden. Detta inträffar självklart ändå, därför att inkomsterna av pensionen och kapitalet ju icke kunna representera den försörjningsstyrka, som familjefadern gjorde under sin livstid. Men man behöver ändå icke, därför att så sker, intaga den krassa ståndpunkten att pressa dem ännu djupare och tvinga dem in i levnadsförhållanden betydligt sämre, än de skulle varit hänvisade till, därest familjeförsörjaren levat och genom sitt arbete kunnat skänka sina barn den uppfostran, som han hade avsett. Jag tror, att herr Paulsens betraktelsesätt är fullkomligt orimligt.

Jag skulle helst velat här hemställa till kammaren om bifall till den kungliga propositionen. Då emellertid utskottet med undantag av herr Paulsen är enhälligt, anser jag det icke mödan lönt att kämpa för Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag, men jag hoppas, att kammaren bifaller, vad utskottet här föreslagit.

Herr **Lovén:** Herr talman! Vad herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet gör mig uppmärksam på, nämligen att dylika tilläggspensioner tidigare beviljats även andra personer än flygaränkor, har jag redan observerat. Men jag vill erinra om, vad arméförvaltningens civila departement säger, nämligen: »Vid bestämmandet av understödsbeloppet syntes i första hand ledning kunna hämtas av de principer, enligt vilka tilläggspension beviljats efterlevande efter flygpersonal.» Så kommer vidare ett omnämnande av fallet af Sandeberg. Statskontoret har även anfört några dylika fall, nämligen tilläggspensioner beviljade åt änkor och barn till en jägmästare samt ett par militärer, som omkommit genom olycksfall under tjänsteutövning. Men jag anser detta oriktigt på så sätt, att om detta går igenom, så bör det vara grundläggande för alla olycksfall i statens tjänst, att utöver författningsenligt utgående pension då även tilläggspension bör beviljas. Utskottet är tidigare i sitt utlåtande inne på att hänvisa till dylika pensioner åt änkor efter omkomna flygare, men sedan har utskottet icke velat likställa dessa fall för att icke låsa fast andra olycksfall utan har velat göra detta helt fristående, vilket ju var förståndigt av utskottet. Jag vill också i likhet

med herr Paulsen framhålla, att det i förevarande fall finns så pass stora tillgångar, att det inte kan anses innebära en humanitär åtgärd att bevilja tilläggspensionen. Jag vidhåller mitt yrkande.

Ang. tilläggspensioner åt regementsveterinären H. A. Bengtsons änka och minderåriga barn. (Forts.)

Herr **Paulsen:** Herr talman! Herr försvarsministern anförde, att jag på ett alldeles oriktigt sätt bedömde förevarande fråga. Jag tycker emellertid att så snart det gäller att höja en författningsenligt fastställd pension bör man se till behovet. Då nu ifrågavarande änka med barn har en årsinkomst av omkring fyratusen kronor, föreligga inga ömmande skäl i detta fall, och jag kan därför inte finna den ringaste anledning till någon tilläggspension.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av befattningshavare hos svenska betes- och vallföreningen; och

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse.

Härpå upptogs till behandling bankoutskottets utlåtande, nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse.

I en till riksdagen avlåten, den 20 nästlidna mars dagtecknad proposition, nr 185, som hänvisats till bankoutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirorörelse.

Härigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgirorörelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Postverket äger i postgirorörelsen uppbära följande avgifter:

1) för varje inbetalning av högst 50 kronor ..... 10 öre,
   för varje inbetalning överstigande 50 kronor ..... 20 öre;
2) för varje utbetalning
en grundavgift av 5 öre samt
en tilläggsavgift av 2 öre för varje påbörjat hundratal kronor av det belopp, som skall utbetalas, dock att utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget konto skall vara avgiftsfri.

För girering utgår ingen avgift.

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

Inbetalningsavgift utgår icke för belopp, som med posten försänts till kontoinnehavaren för att kontant utbetalas till honom av postanstalt, men som, på hans begäran, i stället gottskrives hans postgirokonto.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herrar *Lindley*, *Dalberg*, *Borggren*, *Lovén*, *Berge*, *Bondeson* och *Höglund*, vilka hemställt, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Eriksson** i Grängesberg: Herr talman! Jag har icke deltagit i detta ärendes behandling inom bankoutskottet, men jag tager mig ändå friheten att säga några ord.

Såvitt jag förstår, finns det mycket goda skäl för den kungl. propositionen. De, som använda postgirokonton, utgöras till väsentlig del av olika centralorganisationer, såsom våra fackförbund, sjukkassor o. s. v. För dessa organisationer är det av betydande värde att ha sin uppbörd ordnad genom postgirokonto, men de kunna icke använda detta hjälpmedel på samma sätt som affärsmän. För en affärsman, som har ständiga inbetalningar och utbetalningar att göra, blir postgirorörelsen, kan man säga, en in- och utgående rörelse mellan hans kunder. Centralorganisationerna ha däremot en ständig uppbörd år efter år, under det att utbetalningarna så att säga ackumuleras under en kort tidsperiod vartannat, vart femte eller vart tionde år. Organisationerna kunna då icke genom postgirokonto girera sina utbetalningar utan måste överflytta penningar till något konto i en vanlig bank för att där få dem förräntade.

Nu förhåller det sig så, att vid inbetalning på ett postgirokonto till förmån för en annan person betalas en mycket ringa avgift. För utbetalning från kontot till kontoinnehavaren själv erlägges däremot ett betydande belopp; det uppgår t. ex. för 100,000 kronor till 21 kronor. Detta förhållande har nu medfört, att det för kooperativa förbundet och andra sådana större organisationer, som ha uppbörd och som på nämnda sätt måste lyfta sina pengar från postgirokonto och överflytta dem till bank eller till sina egna kassor, uppkomma så stora kostnader, att det är fråga värt, om de över huvud kunna använda sig av postgirorörelsen. Generalpoststyrelsen har med anledning därav föreslagit borttagande av ifrågavarande avgift, och det är även detta Kungl. Maj:t hemställt.

Såsom framgår av den tabell, som är bifogad utskottets betänkande, finns, såvitt jag kan se, intet annat land, som har så höga avgifter för uttag å eget konto i detta fall som Sverige. I Frankrike och Italien, där postgirorörelsen har en mycket stor utbredning, förekommer sålunda endast en ringa avgift för utbetalning till kontoinnehavaren själv. Nu är man betänksam därför att man fruktar, att postsparbanken genom en reform härvidlag skulle erhålla vida mindre inkomster och rörelsen till följd därav gå med förlust. Detta innebär, såvitt jag förstår, ett oriktigt betraktelsesätt. Om kontoinnehavarna ha det så ordnat, att de kunna göra utbetalningar från samma konto, uppkommer ingen sådan inkomst som det här är fråga om. Faran består fastmera däri, att man icke kommer att använda postgirokonton i tillräcklig omfattning och att därigenom en minskning i inkomsten av rörelsen förorsakas. Vad som ur inkomstsynpunkt är det väsentliga för postsparbanken är icke ifrågavarande av-

gifter utan den ränteinkomst, som banken kan få genom att ett relativt stort belopp blir innestående på de olika postgirokontona och att därigenom en relativt stor behållning kan placeras på ett fördelaktigt sätt. Det är nämligen klart, att om det finns en massa konton, och medel ständigt där gå ut och in, uppnår man snart ett ungefärligt jämviktsläge i denna medelstock, som då kan placeras på ett relativt fördelaktigt sätt.

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

Man har nu anfört, att om man behåller nämnda avgifter, pressas därigenom kontoinnehavarna att ha sina medel kvarstående på girokonto. Är det verkligen någon som tror detta? Den ränta, som postsparbanken betalar till kontoinnehavaren, är dock så låg, att det är klart, att om vederbörande har ett större belopp och det icke föreligger något behov att utbetala beloppet inom den närmaste tiden, flyttar han över det till en bank. Men om man skrämmer bort en kontoinnehavare, så att han flyr ifrån postgiroverksamheten, kommer det att uppstå en minskning, totaliter sett, av inkomsterna härvidlag. Tänker man på vad sådana kontoinnehavare kunna ha innestående på sina konton, så blir summan ganska betydande, och detta inverkar på ränteinkomsten.

Så har jag sett saken, när jag prövat de handlingar, som föreligga i ärendet. Det förvånar mig verkligen, att bankoutskottets majoritet gått emot den kungl. propositionen. Det sägs, att man bör se tiden an och avvakta, huru rörelsen kommer att utveckla sig. Ja, det är givet, att man icke skall gå fortare fram än man har säker mark under sig, men jag kan icke förstå annat än att Kungl. Maj:ts förslag är så väl motiverat, att man icke bör vänta längre än som är nödvändigt. Jag yrkar därför, herr talman, avslag på utskottets hemställan och bifall till den kungl. propositionen, vilket är liktydigt med bifall till reservanternas förslag.

Häruti instämde herr *Pettersson* i Hällbacken.

Herr **Winkler:** Herr talman! Jag anser för min del, att utskottet framlagt goda skäl för avslag å den kungl. propositionen. Var och en, som tager i betraktande de synpunkter, som generalpostdirektören anfört, bör känna sig ganska övertygad, och även utskottets ärade ordförande borde enligt min mening finna dessa argument fullkomligt avgörande för ett ställningstagande i denna fråga.

När postgirorörelsen infördes, utsades det mycket tydligt, att inkomsterna ingalunda uteslutande skulle bestå av de mycket låga avgifterna vid inbetalningen, vilka i genomsnitt icke motsvara ens hälften av vad som utgår vid betalning genom postanvisning, utan man räknade med de inkomster som skulle erhållas genom utlåning av penningarna till betydligt högre ränta än postverket självt erlade. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle man emellertid avsäga sig alla avgifter, som utgå, då innehavaren av ett postgirokonto får pengar utbetalda till sig själv. Bl. a. har det påpekats, att en sådan organisation som kooperativa förbundet haft anmärkningar att framställa mot de avgifter, som i detta fall få betalas: det erlägges t. ex. ett belopp av 21 kronor för uttagande av 100,000 kronor. Jag finner för min del denna siffra icke alls för hög. Det kunde visserligen för kooperativa förbundet liksom för fackföreningar och andra sammanslutningar vara till mycket stor fördel, om avgifterna borttoges, men jag anser, att var och en, som använder någon statens inrättning, bör betala de avgifter, som äro erforderliga för att täcka de med ifrågavarande tjänsters utförande förenade kostnader.

Det är icke riktigt vad reservanterna påpekat, nämligen att man i utlandet icke har motsvarande avgifter, och det är mycket betecknande, att herrar reservanter i detta sammanhang icke nämnt ett enda ord om Tyskland. Alla, som känna till de olika sätten för penningars överflyttande, veta, att det finns

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

intet land i världen, som i så stor utsträckning som Tyskland begagnat sig av postgirorörelsen, men detta oaktat utelämna reservanterna helt och hållet detta land i sin tabell. Varför? Jo, därför att man i Tyskland har en avgift i detta fall av 50 pfennig för 1,000 mark, d. v. s., efter en kurs av 90 öre för en mark, 45 kronor för 100,000 kronor, under det hos oss betalas 21 kronor. Jag ber även att få påpeka vad generalpostdirektören i sin inlaga till bankoutskottet framhållit, nämligen att det i Tyskland finns inte mindre än 784,000 firmor och personer, som använda postgirörelsen, medan man i Sverige endast har omkring 6,000 à 7,000 — man beräknade vid rörelsens införande ett antal av 5,000, men enligt vad utskottet erinrar kommer detta antal att överstigas med något tusental.

Dessutom tycker jag det skulle innebära ett alltför vittgående steg att nu helt enkelt stryka bort nämnda avgifter, då postgirorörelsen så nyss införts här i landet. Huvudsaken med rörelsen är dock, att man icke skall uttaga pengar utan begagna sig av girering. Ett uttagande från eget konto för insättande å annan persons postgirokonto bör sålunda icke medföra någon avgift, men det är orimligt, att kooperativa förbundet och framför allt de stora efterkravsaffärerna skola använda sig av postverket för att nästan gratis insamla betalning för alla sina småsändningar ute i landet. Nej, i så fall behöves alls ingen postgirorörelse, utan då bör man återvända till postanvisningssystemet; därigenom får posten ungefär vad som motsvarar dess egna kostnader. Det kan däremot möjligen vara klokt att efter en tid företaga någon ändring i avgifternas storlek, särskilt vad de större summorna beträffar — å 100,000 kronor och däröver — men först måste noggranna och grundliga undersökningar företagas. En sådan utredning kan eventuellt visa, att avgifterna böra sänkas till att motsvara vad som betalas i Danmark, nämligen c:a 10 kronor för 100,000 kronor i stället för såsom hos oss 21 kronor eller rättare sagt 20 kronor 5 öre. Reservanterna kunna däremot icke påvisa något enda land, där man helt borttagit avgifterna. Det land, som gått längst, är Frankrike, varest man emellertid bibehållit den avgift av 15 centimes för varje dylik utbetalning, låt vara att man borttagit den stigande skalan.

För min del kan jag icke finna annat än att fullgoda och övertygande skäl förebragts för den ställning som bankoutskottet intagit i frågan, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr **Lithander:** Herr talman! Med anledning av att jag på sin tid tillhörde den kommitté, som framlade förslag beträffande postgirorörelsen, må det tillåtas mig att säga några ord.

Det vore förklarligt, om jag här hölle på att ifrågavarande avgifter böra bibehållas. Jag kan emellertid icke hjälpa, att jag anser Kungl. Maj:ts förslag innebära ett steg i rätt riktning. Det väsentliga är att man befrämjar postgirorörelsens utveckling, och det är dock icke fråga om borttagande av några avgifter i andra fall än när det gäller utbetalning till vederbörandes eget konto. Det är givetvis för postgirorörelsen ett önskemål att kunna samla in pengar från olika håll i landet. Nu ha alla banker skaffat sig postgirokonton, men jag är rädd för att om det fortfarande skall erläggas avgifter vid utbetalning till kontoinnehavaren själv, komma de icke att stödja rörelsens utveckling. I stället kommer bankklientelen att sätta in penningar på andra konton, där högre ränta utgår. Jag skulle sålunda i ett avslag på Kungl. Maj:ts förslag se någonting, som medverkade till att stäcka utvecklingen för postgirorörelsen, och detta kan jag icke vara med om, trots det att jag ursprungligen varit med om att föreslå dessa avgifter.

Jag kan för övrigt nämna, att man vid inkomstberäkningen i förevarande avseende utgick ifrån att flera postgirokontor skulle inrättas. Nu har man

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

begränsat utgifterna att röra endast ett kontor, och det är på sätt och vis en avdelning i samband med postsparbanksrörelse. Man kan därför ha råd att göra en inskränkning i denna avgift, som man icke ansåg sig kunna göra, när utgiftsstaten var vida större. Nu säger man, att det endast är kort tid sedan postgirorörelsen startades och att detta skulle utgöra hinder för en reform. Det kan jag icke inse, utan jag tycker, att det snarare tyder på vakenhet, om man tar bort en sak, här en avgift, som man finner klientelen reagera emot.

Jag är sannerligen ingen förespråkare varken för kooperationen eller fackförbunden, men man får icke låta sådant hindra sig att vara med om en sak, som man anser gagna den rörelse det här gäller.

Jag anser mig böra stödja regeringen härutinnan och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, som är detsamma som bifall till reservationen, i denna fråga.

Herr **Laurin:** Herr talman! Jag har icke deltagit i behandlingen av denna fråga i bankoutskottet, men hade jag det gjort, skulle jag givet ställt mig på reservanternas sida.

Det är väl ändå litet underligt, att man först startar denna rörelse — meningarna om dess lämplighet må vara vilka som helst — och sedan, knappast innan den kommit i gång, söker sätta krokben för densamma.

Jag har som sagt visserligen icke deltagit i utskottsbehandlingen av detta ärende, men jag har dock satts i tillfälle att studera själva rörelsen, och jag måste säga, att alla tecken tyda på, att den kan utvecklas, även om den ännu befinner sig i sin linda. Man får nog inte här, såsom en talare gjorde, fästa sig vid, att denna rörelse synes mest vara till gagn för några större efterkravsfirmors räkning. Utvecklar sig nämligen denna postgirorörelse, så bör den bli en både lämplig och nyttig sak för litet var, och man bör icke enbart se på, hur mycket som skall förtjänas. Det kan ju hända, att i början åtminstone postverket kan lida något men, men att här göra en jämförelse mellan denna rörelse och postanvisningar och assurerade brev samt sätta likhetstecken dem emellan, så att varje uttag på postgiro skulle minska dessa anvisningars eller assurerade brevs värde för postverket, är felaktigt.

Man kan ju säga såsom också sagts, att andra länder taga avgifter för dessa uttag, men jag vågar fråga, om ett sådant förfarande verkligen stämmer med svensk lynnesart. Kan det verkligen ligga i svenskarnas kynne, att man, när man tar ut några kronor från ett konto, då måste betala härför. Denna avgift kommer att göra, om den bibehålles, att postgirorörelsen icke kan få någon framgång. Lika oberättigat är ett sådant påstående, som man kommit med, att om en person sätter in några kronor ena dagen och tager ut dem den andra dagen, så får postsparbanken ingen förtjänst. Vad som skall tagas i betraktande här är den stock, som står kvar, och se vi på de enskilda bankernas girorörelse, så finna vi, att där tages ut och sättes in omväxlande ganska friskt; men man ser dock, att i synnerhet en del gamla banker ha en viss status på sin girorörelse; och man finner, om man läser deras månadsbesked, hur litet stocken i verkligheten växlar; så kommer det nog att bli även här, att utgifterna för dagen komma att täckas av inkomster, som flyta in för dagen. Sålunda kan postsparbanken också med tiden draga en ganska god inkomst av denna rörelse; ty väl att märka: överskottet, behållningen, placeras hos de enskilda bankerna, och enligt vad som sagts mig såvitt möjligt jämnt på alla.

Jag kan för min del icke finna annat, än att postgirorörelsen är en av de statens affärsgrenar, som synes skötas bra och som har möjlighet till utveckling.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

Herr **Kloo:** Herr talman! Med anledning av herr Winklers anförande ber jag, som även deltagit i behandlingen av detta ärende i bankoutskottet, att få säga några ord. Visserligen tillhöra vi båda den majoritet, som beslutat i utskottet, men ha vi nog på skilda vägar kommit till samma uppfattning i denna sak. Herr Winkler är emot detta Kungl. Maj:ts förslag, på grund av att han anser, att dessa uttagaravgifter icke böra borttagas. Detta är icke min åsikt och jag vågar säga, icke heller utskottsmajoritetens, som åstadkommit utskottets beslut. Denna säger ifrån, att den icke tagit någon bestämd ståndpunkt i frågan; men jag kan säga, att man lutade mera åt det hållet, att dessa uttagaravgifter borde borttagas, än att de skulle stå kvar.

Varför utskottsmajoriteten nu inte velat gå med på Kungl. Maj:ts förslag har också sagts ifrån: tiden är för kort, då man icke försökt sig på denna rörelse mer än cirka 2 à 3 månader, och det är alldeles för tidigt att nu göra ändring. Det är därför utskottet, ehuru många av dess medlemmar velat gå den väg Kungl. Maj:t föreslagit, dock ansett sig icke nu våga taga ståndpunkt, utan de ha ansett sig böra vänta, tills större erfarenhet vunnits och utredning gjorts, i vad mån en sådan ändring kan inverka på statsverkets inkomster.

Så säger herr Winkler, att postverket behöver icke göra arbetet nästan gratis. Ja, det var tur, att han sade *nästan* gratis, ty det är ej gratis, när man får erlägga inbetalningsavgifter. Däremot kan man säga, att bankerna ha en anvisningsrörelse, postremissväxlarna, som sker fullständigt gratis, och de klara sig ändå. Postverket får i varje fall på detta sätt in medel, som det kan draga ränta på.

På dessa grunder yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr **Winkler:** Herr talman! Gent emot herr Lithanders anmärkning, att man genom borttagandet av dessa avgifter vid utbetalning av innestående medel skulle befrämja postgirorörelsens utbredning i landet, vill jag säga, att jag visserligen icke betvivlar den saken. Om herrarna ansenligt reducera eller taga bort postportot på brev och brevkort, så skola herrarna få se, att det blir en mycket ökad befordran av dessa försändelser inom landet. Vad jag sagt är, att postverket såsom andra statens affärsdrivande verk bör ha betalt för de uppdrag det verkställer för allmänheten, och jag fruktar — vad som även kommer till synes i generalpostdirektörens skrivelse — en nedgång i inkomsterna för denna rörelse så ansenlig, att det kan bliva betänkligt med bärigheten för denna avdelning av verksamheten inom postverket. Generaldirektören säger nämligen i sin skrivelse: »Att nu endast tre månader efter sedan girorörelsen börjat sin verksamhet göra en ändring i rörelsens avgiftssystem, som måste förorsaka statsverket en inkomstminkning av mycket betydande belopp, syntes synnerligen opåkallat, då inga som helst vägande skäl för en dylik förändring kunnat åvägabringas.»

Herr Kloo och jag äro säkerligen fullt överens om, att huvudanledningen till att utskottsmajoriteten gått på avslag var, att alltför liten erfarenhet om postgirorörelsen hade vunnits och att man ville se något, hur den skulle komma att utveckla sig, och därför skulle man tills vidare låta anstå med en förändring; men jag är liksom han naturligtvis på det klara med, att i händelse några avgifter visa sig för höga böra de minskas.

Jag tror dock knappast, att man vid en noggrann senare undersökning kommer till det resultatet, att man helt och hållet bör borttaga dessa avgifter, utan jag upprepar vad jag sade i mitt första anförande, att det kan visa sig fördelaktigt och lämpligt att i någon mån sänka dem, i synnerhet beträffande större belopp.

Ett av reservanternas motiv är, att penningvärdet stigit ansenligt, sedan denna rörelse infördes. För min del finner jag icke detta skäl på något

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

sätt övertygande, ty det är alldeles klart, att om penningvärdet sjunkit, så hava även avgifterna sjunkit i samma proportion, ty procentuellt sett är det samma avgifter, som uttagas i dag som den gången, då det bestämdes, att denna girorörelse skulle införas. Men jag kan icke förstå varför man icke tager i betraktande förhållandet mellan avgifterna för postgirering och avgifterna för sändande av penningar medelst postanvisning. För närvarande utgår postanvisningsavgift med 15 öre för högst 5 kronor, 25 öre för belopp överstigande 5 men ej 50 kronor och så i stigande skala ända upp till 1,000 kronor, för vilket belopp man får betala 75 öre, vilket är den högsta avgift för postanvisning. I postgiro betalas däremot 10 öre för högst 50 kronor och 20 öre för belopp över 50 kronor; och enligt generalpostdirektörens meddelande utgöra postanvisningsavgifterna i medeltal 28 öre och postgiroavgifterna högst hälften av detta belopp. Man får icke glömma bort, att då man införde postgirorörelsen, påpekade man, att mycket stor del av inkomsterna skulle erhållas i form av räntor. Nu säger herr Laurin, att det icke överensstämmer med svenskt kynne att betala några avgifter, då man vill disponera sina egna penningar. Nej, alldeles riktigt, men man får ta i betraktande, att penningarna ihopsamlas från olika kunder på vitt skilda delar av landet, och detta medför naturligen kostnader för postverket. Det är endast fråga om att postverket genom upptagande av dessa avgifter skall få igen kostnaderna för sina besvär i detta avseende. Men nu vill man gå mycket längre än i något annat land genom att borttaga avgiften helt och hållet, då det är fråga om att disponera sina egna penningar, oaktat grundprincipen i all postgirorörelse är, att man icke skall disponera dessa penningar, utan de skola överföras genom girering från ett postgirokonto till ett annat.

Jag ber även få påpeka, att av de uppgifter, som generalpostdirektören lämnat bankoutskottet, framgår, att exempelvis Schweiz med avseende på rörelsens utbredning kan jämföras med Sverige, i varje fall bättre än Tyskland eller Frankrike. I Schweiz kommer man upp till 3 $^{2}/_{10}$ miljoner francs i inkomster på grund av de direkta inbetalningarna vid sändande av penningar medelst postgiro, under det att man kommer upp till 4 $^{7}/_{10}$ miljoner francs i räntan på rörelsen.

Jag anser fortfarande, att ingen, som här yttrat sig, kommit fram med några övertygande skäl för att man redan nu borde vidtaga någon ändring med avseende å avgifterna i postgirorörelsen, och jag menar därför, att de böra bibehållas.

Jag ber därför, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Johanson** i Stockholm: Herr förste vice talman! Här är endast fråga om ändring av en teknisk detalj i den förordning beträffande postgirorörelsen, som riksdagen antagit, en detalj, som man funnit vara behövlig för postgirorörelsens utveckling och användbarhet. Man finner av den framställning, som reservanterna här gjort, att det leder till rent orimliga konsekvenser, om man bibehåller denna mindre lämpliga tekniska detalj. Nu har en av utskottets ledamöter anfört, att orsaken, varför man ej ansett sig kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag, är, att man ännu icke har fullt tillräcklig erfarenhet för att göra denna ändring.

Det är väl en mer än lovligt svag motivering för avstyrkande av en kungl. proposition. När den, som varit själen i arbetet för införandet av postgirorörelsen här i landet, byråchefen Döss, anser, att borttagandet av den sär-

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

skilda avgift, varom här är fråga, borde tillämpas retroaktivt, så får man väl anse hans omdöme tillräckligt för att enbart på denna grund biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Jag skulle tro, att om riksdagen avslår Kungl. Maj:ts förslag i förevarande fall, så komme detta att betyda ett allvarligt avbräck för utvecklingen av postgirorörelsen här i landet, och något sådant vore i högsta grad beklagligt, ty detta är ett bekvämt sätt att förmedla penningar vid mellanhavanden olika parter emellan, och det vore beklagligt, om en sådan modern förmedling hindras i sin utveckling på grund av att riksdagen icke vill vara med om att göra en förändring härvidlag.

Jag ber därför, herr förste vice talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr *Eriksson* i Stockholm instämde häruti.

Herr **Lithander:** Herr talman! Jag begärde ordet, när den ärade representanten på skånebänken, herr Winkler, gjorde en jämförelse mellan borttagandet av den avgift, som här omdebatteras, och borttagandet av porto för brev och brevkort etc. Men dessa båda saker äro icke alls jämförbara. Här gäller det icke att taga bort något av de avgifter, som äro fastställda, när det gäller insättningar, och det är heller icke fråga om att taga bort några avgifter i annan mån än så till vida, att då en person eller firma från sitt eget konto själv tar ut någonting, skall en sådan person icke behöva erlägga någon avgift. Jag tror också, att här i viss mån förefinnes, såsom någon förut sagt, ett psykologiskt moment, ty det är kanske icke avgifternas storlek, som verkar misshaglig, utan överhuvud taget att man skall ge ut en avgift, när man skall betala in till sig själv. Att bibehålla denna avgift kommer givetvis att i viss mån ha den följden, att man från bankhåll ställer sig motvillig mot denna rörelse. Man har från detta håll från början befarat, att insättningarna i bankerna skulle minskas, men bankerna ha i alla fall gått med; och vi se, att rörelsen har utvecklats. Det var motstånd mot att postgirot över huvud skulle betala ränta. Nu är den ränta, som insättarna på postgiro få, lägre än vad de få i bankerna. Om därtill kommer, att avgift skall betalas, när man tar ut vad man själv har innestående å postgiro, så blir givetvis följden — och det kan icke bli någon annan — att postgirorörelsen i icke önskvärd grad stäckes i sin utveckling; penningarna sättas i stället direkt in i bankerna, där man får större ränta och icke behöver betala någon avgift vid uttagning. Vill man därför överhuvud taget främja utvecklingen av postgirorörelsen bör man gå på bifall till reservationen, som är lika med den kungl. propositionen.

Den ärade utskottsledamoten sade vidare, att bankoutskottet ansåg sig ha för liten erfarenhet för att bedöma denna sak, det har varit för kort tid till prövning av densamma. Jag vågar dock framhålla, att dessa personer, som ridit för rusthållet och legat i den dagliga rörelsen, kommit till den övertygelsen, att förhållandena ge vid handen, att denna ändring bör göras redan nu och att man icke skall vänta ännu ett år till skada för utvecklingen. Jag ställer mig då obetingat på deras sida, som vilja göra denna ändring genast, och jag anser, att bankoutskottets ledamöter kunna med lugnt samvete gå med på reservationen, om de läsa vad som står i deras eget betänkande på sid. 14. Där står nämligen, att bankofullmäktigen Norberg och häradshövding Kinander båda varit överens med Kungl. Maj:t om att denna åtgärd bör vidtagas nu.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord än en gång få yrka bifall till reservationen.

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgiroörelse. (Forts.)

Herr **Bäcklund:** Herr talman! Jag har också varit med om denna fråga i bankoutskottet, och jag kan för min del icke finna, att det skulle vara så värst farligt, om ett år finge gå och man vid nästa riksdag toge upp den här frågan, och om det då anses önskligt ginge fram i enlighet med detta Kungl. Maj:ts förslag.

Det är väl rätt sällsynt, att man kommer till riksdagen och begär ändring i en anordning, som varit i tillämpning under två månader. Jag tror, att även om man lägger mycket stor vikt vid byråchefen Döss och hans uttalande i denna fråga, så finnes det ju även andra inom postverket, som ha en motsatt mening, och man kan väl icke helt och hållet underkänna deras ståndpunkt.

Jag tror för min del också, att för postverkets vidkommande är det på det sättet, att man gärna ser, att så mycket penningar som möjligt stå inne på denna rörelse, då postverket därigenom tillföres förtjänster. Utskottet har icke heller gått så bryskt till väga mot Kungl. Maj:ts förslag utan säger bl. a.: »Även utskottet anser, att frågan om borttagande av den nu föreskrivna avgiften vid utbetalning till kontoinnehavare från dennes eget konto bör göras till föremål för en grundligare utredning än den, som varit möjlig efter den korta tid förordningen tillämpats.» Jag anser, att i dessa ord icke alls ligger något underkännande av den mening, som framförts i Kungl. Maj:ts förslag, utan utskottsmajoriteten har endast ansett, att en bättre utredning borde komma till stånd, innan vi gå till en förändring, och att denna bör byggas på något längre tids erfarenhet än ett par månader. I reservationen finnes ju också angivet, vad det kostar att taga ut på eget konto. Så t. ex. upplyses, att kostnaden för 100,000 kronor belöper sig till 21 kronor. Ja, man kan ju använda siffror så, att man gör vissa avrundningar; men annars uppgår ju kostnaden i verkligheten till 20 kronor 5 öre.

Så vill jag också peka på att dessa kontoinnehavare, som uppsamla ganska mycket pengar utifrån landet, få stor fördel i bokföringen. Detta är väl också värt något det också, även om det inte är värt så mycket som nuvarande avgifterna för uttagande av pengar å eget konto.

Vidare vill jag också påvisa, att alla dessa länder, med vilka reservanterna gjort jämförelser i bilagan till reservationen, icke äro utan avgifter för utbetalningar från eget konto, även om dessa avgifter i många fall äro avsevärt lägre, men i vissa fall också högre än i vårt land. Och jag tycker, att även den saken borde övervägas, när det gäller att taga ställning till frågan, huruvida man skall gå fram på den väg Kungl. Maj:t föreslagit och taga bort alla avgifter, eller om dessa avgifter skulle kunna reduceras i förhållande till vad t. ex. de övriga här åberopade länderna ha i uttagningsavgifter. Jag tycker, att förslaget att alldeles borttaga dessa avgifter innebär ett steg, som är rätt stort och rätt vågat att taga efter så kort tids användning av detta postgiro som 2 månader.

Det finnes också en annan fråga, som jag för min del är mycket intresserad av och som kanske i detta sammanhang skulle kunna upptagas till prövning, då det ju kunde tänkas stimulera till att låta pengar bli innestående hos postverket eller överföras till postsparbanken. Jag tänker då på att det kunde vara att rekommendera att ge bättre ränta på de pengar, som stå inne. Det är väl icke så synnerligen lämpligt att hänvisa organisationer och andra kontoinnehavare att sätta in sina pengar i privatbanker bara för att de skola få högre ränta, utan man kunde tänka sig en anordning som möjliggjorde att pengar kunde stå inne hos staten mot lika hög ränta.

Detta är min syn på saken. Särskilt den omständigheten, att postgiroörelsen varit i verksamhet så kort tid, har gjort, att jag ställt mig emot Kungl. Maj:ts förslag och gått med utskottsmajoriteten. Jag tycker också, att det vore det lyckligaste, om utskottets förslag bleve antaget, ehuru jag för min

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

del ingalunda är rädd för att Kungl. Maj:ts förslag skulle visa sig alltför fördärvbringande, utan kanske tvärtom kunna bidraga till rörelsens framgång. Men jag tror det icke är någon fara i ett dröjsmål; genom ett uppskov hinner man få erfarenhet av hur postgirorörelsen verkat ett år och huru det skulle verka därest dessa avgifter borttoges.

Jag ber, herr förste vice talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Larsson:** Herr förste vice talman! Jag beklagar, att jag icke haft tillfälle att närvara i kammaren och övervara den debatt, som pågått hittills. Frågan har nämligen samtidigt varit före i första kammaren och jag har måst uppehålla mig där. Jag ber således kammaren om ursäkt, om jag nu kommer att upprepa något som tidigare har anförts här, men jag kan icke från min sida låta den här frågan passera utan vidare, då utskottet har ansett sig böra avstyrka Kungl. Maj:ts förslag, utan jag nödgas något belysa förslagets innebörd.

Utskottet synes ha grundat sitt avstyrkande på det förhållandet, att en utav generalpoststyrelsens ledamöter har haft en avvikande mening. Det är ju nämligen så, som kammaren torde ha funnit, att generalpoststyrelsen har tillstyrkt det förslag som här föreligger och som har föranletts utav en framställning ifrån kooperativa förbundet. Emot detta tillstyrkande av generalpoststyrelsen har emellertid, såsom jag nyss nämnde, en ledamot, byråchefen Lager, uttalat en avvikande mening och ansett, att man icke nu borde gå in för att taga bort dessa avgifter, utan man kunde vänta någon tid, exempelvis till detta års utgång, och då söka åstadkomma en grundligare utredning. Det är på detta, som, såvitt jag förstår och som framgår av utskottets utlåtande, utskottet tycks ha grundat sitt avslagsyrkande. Generalpoststyrelsens tillstyrkan och den omständigheten att postsparbanksfullmäktige, såsom nyss erinrats, ha deltagit i generalpoststyrelsens behandling av detta ärende, nämligen direktören Eriksson, bankofullmäktigen Norberg och häradshövding Kinander, alla dessa tre ha deltagit i generalpoststyrelsens beslut och gått med på en tillstyrkan av förslaget, finner utskottet för sin del icke ha någon vidare betydelse, utan utskottet tager fasta på den enda avvikande mening som funnits inom generalpoststyrelsen. Jag bör kanske även tillägga — och det är måhända det som haft den största inverkan på utskottsmajoriteten — att generalpostdirektören, som icke hade tillfälle att deltaga i generalpoststyrelsens beslut, kom en tid efter sedan propositionen redan var avlämnad till riksdagen in med en promemoria, vari han förklarade att han instämde med byråchefen Lager och tillika uttalade betänkligheter mot att nu genomföra den här ändringen, emedan han befarade att det skulle medföra minskade inkomster för postverket.

Ja, det kan helt naturligt råda en viss tveksamhet om hur man här bör förfara. Men för min del kan jag icke finna, att det föreligger tillräckligt bärande skäl för ett avslag av Kungl. Maj:ts förslag. Jag förmodar, att kammarens ledamöter ha haft tillfälle att taga del av generalpoststyrelsens uttalande, som är grundat på en utredning, verkställd inom postgirokontoret, alltså utav dem som ha haft med rörelsen att göra. Nu säger man, som herr Bäcklund nyss gjorde: tiden har ju varit så kort, så att man vet ju egentligen inte, hur det kan gå; det har ju inte varit någon nämnvärd tid som förflutit sedan girorörelsen började, vadan man icke hunnit få tillräcklig erfarenhet, och således kan man inte bedöma saken. Ja, jag erkänner att tiden varit kort, men de erfarenheter man kunnat inhämta under denna korta tid, de tyda dock på att man utan risk att äventyra postgirorörelsens ekonomi kan gå in för dessa jämkningar, som nu föreslagits av Kungl. Maj:t.

Jag skall icke gå närmare in på den utredning, som verkställts, och på vad som generalpoststyrelsen i sitt utlåtande har anfört. Men jag kan icke under-

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

låta att läsa upp de två sista styckena i generalpoststyrelsens utlåtande. Dessa innehålla följande, som är nog så talande i och för sig: »Då utbetalningsavgifterna äro den mindre delen av postgirorörelsens inkomster av avgifter (de hava förut beräknats komma att för första året uppgå till omkring 100,000 kronor), skulle införandet av avgiftsfrihet för utbetalningar till kontoinnehavare undandraga postgirorörelsen ett relativt obetydligt belopp, första året 40- à 50,000 kronor.

I likhet med vad postcheckkommittén på sin tid anfört, finner generalpoststyrelsen det vara önskvärt, att avgifterna i postgirorörelsen hållas så låga som det med hänsyn till rörelsens bärighet är möjligt. Och då styrelsen håller före, att den befrielse från erläggande av avgifter vid utbetalning till kontoinnehavare av belopp från dennes eget konto kan medgivas med hänsyn till postgirorörelsens ekonomiska resultat och måste genomföras, därest postgirorörelsen skall på avsett sätt utvecklas, anser sig generalpoststyrelsen böra tillstyrka, att sådan avgiftsfrihet genomföres.»

Ja, kammaren må ju nu bedöma, huruvida det här kan vara skäl uti att gå på avslag av Kungl. Maj:ts förslag.

Då man nu, förmodar jag, särskilt har befarat, att den här föreslagna åtgärden skulle verka därhän, att inkomsterna skulle komma att minskas, så skall jag be att få erinra om — något som förresten torde vara tämligen uppenbart — att i den mån som postgirorörelsen växer i omfattning, i samma mån ökas också det kapital, som blir innestående i rörelsen och således kan göras räntebärande. Det är nämligen icke på det sättet, att dessa inbetalnings- och utbetalningsavgifter ha någon nämnvärd betydelse för eller inverkan på postgirorörelsens ekonomi, utan det är ränteinkomsten, som är det väsentliga. Och när man har velat göra gällande, att, om man tager bort utbetalningsavgifterna, så kan man befara, att kontoinnehavarna, så fort de på sina konton få in ett större eller mindre överskottsbelopp, komma att uttaga detta, då det icke kostar någonting, så vill jag för min del säga, att jag icke tror, att det kommer att ske, det kommer icke att verka på det sättet. Ty är det en kontoinnehavare, som har ett större belopp — låt oss antaga några 100,000 kr. — på sitt konto och han icke behöver detta för att girera över på andra konton eller på utbetalningar, så är det klart, att han, oavsett avgiften, tager ut det och placerar det på annat sätt för att få bättre ränta på pengarna, än vad han får av postverket, som betalar 1,8 procent i ränta på de belopp, vilka innestå mer än en halv kalendermånad.

Alltså spela enligt min uppfattning avgifterna med avseende å pengarnas innestående längre eller kortare tid ingen nämnvärd roll. Och att beloppen under alla förhållanden komma att innestå i rörelsen under några dagar, det kan icke bestridas. Ty proceduren är sådan, att det i regel alltid tager några dagar, sedan det har insatts ett belopp på kontot, till dess kontoinnehavaren får reda på att beloppet finns där genom meddelande från girokontoret, och han sålunda med företeende av det beviset kan taga ut beloppet, det tager som sagt alltid några dagar. Och jag behöver väl icke erinra kammarens ärade ledamöter om vilken ränteinkomst, då det gäller större belopp — vi kunna tänka oss miljoner — det kan inbringa för varje dag. Alltså tror jag icke, att man med avseende å den saken heller behöver vara så rädd för att gå in för det här förslaget.

För att visa, att, som jag nyss nämnde, tendensen går i den riktningen, som jag antytt, d. v. s. att i samma mån som rörelsen växer i omfattning, i samma mån växer också det i rörelsen innestående kapitalet, så ber jag att få nämna några siffror ur en rapport som avgivits av postgirokontoret, en rapport från den senast gångna månaden, nämligen april månad. Av denna rapport framgår, att antalet postgirokonton utgjorde vid månadens början 3,007 och vid

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

månadens slut 3,306, vilket alltså innebär en ökning under april månad med 299 konton. Kontoinnehavarnas tillgodohavanden utgjorde vid månadens början 4,243,604: 09 kronor, och tillgodohavandena för kontoinnehavarna vid månadens slut utgjorde 7,593,463: 19 kronor. Kontoinnehavarnas tillgodohavanden ha under månaden utgjort i medeltal 6,229,883 kronor. Detta är det kapital, som har skapats och som ökas undan för undan. Vi märka här, att det kapital, som stått inne bara under denna månad, ökats med cirka 3 miljoner. Alltså visar det, att ju större omfattning rörelsen får, ju större kapital kommer att stå inne och kan göras räntebärande. Nu vill jag tillägga, att man har räknat med att vid nästa årsskifte, d. v. s. 1925—1926, det skall i postgirorörelsen komma att innestå omkring 15 miljoner. Denna beräkning är naturligtvis grundad på den utveckling som rörelsen hittills haft, och, om den nu visar sig riktig, är postgirorörelsen redan genom kapitalets ränteavkastning oberoende av inkomsten från andra avgifter. Av allt att döma är ställningen redan nu sådan, att en inkomstminskning på c:a 50,000 kronor icke spelar någon som helst roll.

Man har vidare anmärkt — och generalpostdirektören har varit inne på denna sak — att, om man nu tager bort de här avgifterna, så kan man befara, att inkomsterna komma att minskas på postanvisningsrörelsen och på de assurerade försändelserna. Ja, det är sannolikt, att det kommer att gå kanske något i den riktningen, och det ha också postkommitterade på sin tid förutsett, och även generaldirektör Juhlin har själv varit med och erkänt detta och ansett, att det blir en naturlig och önskvärd följd av utvecklingen. När man finner ett smidigare och bättre betalningssätt, så får man ge efter på det gamla. Men jag vill nämna, att jag har förskaffat mig uppgifter rörande postanvisningarnas antal under de tre första månaderna i år och jämfört detta antal med motsvarande under samma tid förra året, och denna jämförelse visar sannerligen inte, att postgirorörelsen skulle ha inverkat menligt på postanvisningsrörelsen. Ty för de tre första månaderna i år kan det visas upp, att postanvisningarnas antal i runt tal utgör 100,000 flera än under samma tid förra året. Nå, nu kan man säga: ja, men vi ha utbetalningsavgifterna kvar, och det är det, som gör, att postanvisningsrörelsen kan växa. Härtill vill jag endast säga, att jag, såsom jag redan anmärkt, inte tror, att de där avgifterna spela någon nämnvärd roll i det avseendet.

Ja, jag skall icke uppehålla tiden längre. Jag vill bara säga till sist några ord med anledning av herr Bäcklunds uttalande, att, om man gör jämförelser med avgifterna i utlandet, det var inte bara så, att dessa avgifter där ställa sig lägre, utan det finns även länder som ha högre avgifter, än vad vi nu ha här hemma. Ja, för min del har jag icke varit i tillfälle att se någon uppgift, som visar att vi ha lägre avgifter än något annat land, utan tvärtom torde det vara så, att vi ha betydligt mycket högre avgifter. Vidare må i detta sammanhang erinras därom, att om man går ned med avgifterna så lågt som t. ex. i Schweiz, där en jämförelse visar att våra avgifter äro fyra gånger så höga, om man låter jämförelsen avse ett uttag på 100,000 kronor, så gör man gällande från deras sida, som ha hand om postgirorörelsen, att då kan man befara att bokföringen och besväret att hålla reda på dessa avgifter kosta ungefär lika mycket som avgifterna ge i inkomst, och då är det icke mycket bevänt därmed.

Vidare sade herr Bäcklund, att det kan väl icke vara någon fara i dröjsmål. Ja, jag vill för min del icke profetera om, huruvida faran kan vara större eller mindre. Men det tror jag för min del att man kan säga att, om dessa avgifter skola bibehållas, så kan man ha grundad anledning att befara, att postgirorörelsen kommer att hämmas i sin utveckling, och detta kan sannerligen icke vara till gagn varken för allmänheten eller staten.

Jag tror, att kammaren skall inse, att det finnes goda skäl för att här biträda

Kungl. Maj:ts förslag och ge postgirorörelsen det handtag, som den behöver för att ytterligare kunna utveckla sig och nå fram till att bli en rörelse som både staten, allmänheten och postverket kunna ha glädje och fördel av.

Ang. ändring av 6 § i förordningen om postgirorörelse. (Forts.)

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Borggren:** Herr talman! Det kanske kunde vara onödigt att yttra något mer i denna sak, sedan herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet uttalat sig i densamma, men jag anser, att det likväl bör sägas några ord även från reservanternas sida. Vid behandlingen av denna fråga i utskottet har utskottsmajoriteten icke sagt annat än att den går med på att en ändring sker, men att den anser den utredning, som föreligger, icke vara tillräcklig. Jag anser för min del, att den utredning som förelegat i utskottet varit alldeles tillräcklig. Generalpoststyrelsen har yttrat sig i saken och tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Det är sant att en av ledamöterna i styrelsen, byråchefen Lager, haft en avvikande mening, och att generalpostdirektören, som vad stadd på resa, då styrelsens yttrande avgavs och efteråt fått särskilt yttra sig, vid sin hemkomst instämt med Lager, men jag anser dock, att man lagt alltför stor vikt vid byråchefen Lagers och generalpostdirektörens uttalanden. Man bör väl ändå taga någon hänsyn till majoritetens i generalpoststyrelsen åsikt. Då vi reservanter bestämde oss för att förorda bifall till Kungl. Maj:ts förslag, gjorde vi detta därför, att vi voro övertygade om att förslagets genomförande skulle vara av betydelse för postgirorörelsens fortsatta utveckling, då däremot ett avslag å den kungl. propositionen, enligt vår mening, skulle tillskynda nämnda rörelse ett avsevärt avbräck. Särskilt hade vi den uppfattningen, att en hel mängd av de sociala föreningar, som skaffat sig postgirokonton, om man bifölle utskottets förslag, icke längre skulle komma att gynna postgirorörelsen, varigenom rörelsen skulle tillfogas ganska stort avbräck.

Slutligen skulle jag vilja säga, att det väl ändå icke kan vara så farligt att göra en liten ändring i de för postgirorörelsens skötsel gällande bestämmelserna, om därigenom skulle kunna avhjälpas ett fel i de hittillsvarande anordningarna. Herr talman, jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Med herr Borggren förenade sig herrar *Törnkvist* i Karlskrona, *Lovén* och *Paulsen*.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag däråa samt bifall i stället till Kungl. Maj:ts proposition i ämnet; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Winkler begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å bankoutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 42, bifaller Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren med avslag å utskottets hemställan bifallit Kungl. Maj:ts proposition i ämnet.

§ 8.

Herr statsrådet *Svensson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 229, angående godkännande av ett mellan Sverige och Spanien avslutet handelsavtal;

nr 227, med förslag till lag angående minskning i vissa fall av renantalet inom lappby.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 9.

Vid nu skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 43, i anledning av justitieombudsmannens framställning om uppflyttning i högre lönegrad av sekreterarbefattningen vid justitieombudsmansexpeditionen blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 44, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor.

I en till bankoutskottet ställd, den 19 nästlidna mars dagtecknad skrivelse hade fullmäktige i riksbanken föreslagit, att nuvarande fem skrivbiträdesbefattningar vid riksbankens huvudkontor måtte uppflyttas i tredje lönegraden enligt gällande avlöningsreglemente.

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förevarande framställning, måtte besluta, att i riksbanken anställda ordinarie skrivbiträden skulle med benämning kassabiträden från och med den 1 juli 1925 hänföras till andra lönegraden, avd. B, av den i nu gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid riksdagens verk intagna löneplan.

Uti en vid detta utlåtande fogad reservation hade herrar *Vindahl*, *Berge*, *Bondeson*, *Bodin*, *Bäcklund*, *Lovén* och *Ryberg* hemställt, att riksdagen måtte avslå utskottets förevarande framställning.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Lovén:** Herr talman, mina damer och herrar! Jag vill till en början göra kammaren uppmärksam på att detta ärende gäller, utom de skrivbiträden i riksbanken, som omförmälas i utskottets utlåtande, även en del ordinarie skrivbiträden i riksgäldskontoret, från vilka jämväl en framställning inkommit, som av lönenämndens majoritet tillstyrkts. Dessutom kommer, om utskottets mening segrar, ett tiotal extra skrivbiträden i riksbanken att automatiskt uppflyttas i högre lönegrad. Frågan gäller sålunda, utom de förut omnämnda fem, även tre ordinarie och 10 extra skrivbiträden.

De ordinarie skrivbiträdena i riksbanken ha redan genom sin inplacering i den nya löneplanen fått en liten löneförhöjning. Förut uppburo de 1,800 kronor grundlön plus 120 kronor i dyrtidstillägg eller tillhopa 1,920 kronor. Numera äro de placerade i andra lönegraden och uppbära 2,052 kronor. Att dessa skrivbiträdestjänster år 1921 inrättades, berodde på att bankoutskottet ansåg skillnaden oproportionerligt stor mellan det antal extra skrivbiträden, som då fanns, och antalet kameralbiträden. Därför begärde utskottet hos riksdagen

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

att få tillskapa fem nya kontorsbiträdestjänster i riksbanken och tre i riksgäldskontoret. Riksdagen gick slutligen med på detta, men ändrade benämningen från kontorsbiträden till skrivbiträden. Nu är man emellertid inte längre belåten med den hjälp, man fick av bankoutskottet den gången, utan nu vill man flytta upp dessa skrivbiträden i tredje lönegraden, eller samma lönegrad, som kameralbiträdena inneha. Utskottet yttrar i sitt utlåtande, att skrivbiträdenas arbete huvudsakligen består i sortering av sedlar, och utskottet förklarar sig anse detta arbete vara ett kvalificerat arbete. Det är alldeles riktigt, att arbetet i fråga kräver ärlighet och pålitlighet, men dessa egenskaper kräver man ju hos så många andra befattningshavare, som syssla med liknande arbete i statens tjänst.

Vidare säger utskottet, att arbetet är mera påfrestande än det skriv- och räknearbete, som utföres av skrivbiträdena i de centrala verken. Härom torde kunna råda delade meningar. En sak torde emellertid vara säker, och det är, att, om förslaget går igenom, så komma alla skrivbiträden i de centrala verken och deras chefer att efter bästa förmåga söka bevisa, att sistnämnda skrivbiträdens arbete är lika högt kvalificerat som detta och att de därför böra uppflyttas i högre lönegrad. I utskottet har man sökt bevisa, att — utom att dessa skrivbiträden ha lika kvalificerat arbete som kameralbiträden — talar för deras uppflyttning i högre löneklass även det skälet, att deras befordran skulle gå synnerligen långsamt. Jag vill då påpeka, att av de fem skrivbiträden i riksbanken, som år 1922 blevo ordinarie, finns icke mer än ett skrivbiträde, som ännu icke befordrats till kameralbiträde. Alltså ha under en tid av tre år fyra skrivbiträden befordrats till kameralbiträden. Kan befordran egentligen gå raskare på platser av detta slag? Jag har i telegrafverket och statens järnvägar hört mig för angående befordringsväsendet vid dessa verk. Från telegrafverket har jag inhämtat, att äldsta telegrafisten med normalskolekompetens, som är född 1898 och antogs till telegrafist 1916, ännu icke blivit ordinarie. Äldsta kanslibiträdet, med ungefär samma kompetens, som nyss nämnts, är född 1890 och antogs 1918. Ej heller hon är ännu ordinarie. Från statens järnvägar har meddelats mig, att av det fåtal icke ordinarie kvinnliga tjänstemän, som inneha normalskolekompetens och av vilka de äldsta antagits under åren 1917—1920, ännu icke någon hunnit bli ordinarie. Under sådana förhållanden torde det väl få anses innebära en ganska hastig befordran, att av de skrivbiträden i riksbanken, som år 1922 blevo ordinarie, redan fyra hunnit bliva kameralbiträden.

Som skäl för uppflyttning i högre lönegrad har också anförts, att ifrågavarande skrivbiträden utföra ungefär samma arbeten som kameralbiträden. Häremot vill jag invända: Var förekommer egentligen icke, i statens verk, att tjänstemän, manliga och kvinnliga, i helt olika tjänste- och löneställning mer eller mindre tillfälligtvis utföra samma arbeten, utan att man därför genast kommer och begär lönereglering. Jag vill framhålla, att i statens järnvägar sitta många kontorsbiträden av lägre grad vid samma bord som stationsskrivare och utföra samma arbete, utan att man därför tänkt begära lönereglering för kontorsbiträdena eller deras uppflyttning till högre tjänsteställning. Det förekommer nära nog överallt, att tjänstemän i olika tjänsteställning och olika lönegrad få lov att utföra ungefär samma arbete, utan att man därför anser fog föreligga för en framställning om lönereglering.

Ett av de starkaste skälen, som föranlett reservanterna att yrka avslag å utskottets förslag är, att om en lönereglering skall ske för ifrågavarande skrivbiträden, så bör den äga rum i sammanhang med en alla verk omfattande lönereglering och efter det en utredning ägt rum, som visat, att en lönereglering är av behovet påkallad. En allmän lönereglering bör icke, som här synes vara

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

meningen, införas på bakvägar, på det sätt, att man först uppflyttar fem ordinarie skrivbiträden hos riksbanken i högre lönegrad och sedan automatiskt uppflyttar en hel del andra, varefter med all säkerhet från de centrala verkens sida kommer att framställas krav på att även deras skrivbiträden skola flyttas upp.

Slutligen vill jag framhålla, att det av utskottet åberopade skälet för en löneförhöjning, att skrivbiträdena i fråga utföra samma arbeten som kameralbiträden, borde väl konsekvent föranlett utskottet att begära samma löner för skrivbiträdena som för kameralbiträden. Det har utskottet emellertid icke gjort, utan en kompromiss har ägt rum, i det man förordat skrivbiträdenas uppflyttning allenast en lönegrad, trots de ha samma arbete som kameralbiträdena. Hade man varit konsekvent, hade man föreslagit, att alla dessa skulle flyttats till en högre lönegrad.

Vad som alldeles särskilt föranlett mig att yrka avslag å utskottets hemställan, är, som av det förut anförda torde framgå, att jag anser, att en lönereglering inte bör ske för ett särskilt verk, utan att, om en lönereglering skall företagas, bör den gälla samtliga verk och föregås av en grundlig utredning angående dess behövlighet.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr **Borggren:** Herr talman! Efter det den ärade reservanten herr Lovén underkastat utskottets utlåtande en kritisk granskning, tror jag det är skäl i att man även granskar reservationen en liten smula och ser efter vad som egentligen föranlett reservanterna att yrka avslag å förslaget om löneförhöjning för ifrågavarande skrivbiträden.

Reservanterna yttra till en början, att de icke funnit de skäl, som anförts av de kvinnliga skrivbiträdena i riksbanken i och för uppflyttning i en högre lönegrad än vad som fastställdes vid 1921 års lönereglering, övertygande.

Vidare yttra reservanterna, att statens finansiella ställning skulle vara sådan, att man omöjligt kunde tillmötesgå skrivbiträdenas framställning. Om herrarna granska handlingarna, skola ni finna, att utskottets utlåtande ger vid handen, att ett bifall till förslaget skulle innebära en kostnadsökning av cirka 960 kronor. Jag tycker, det är nog så förvånansvärt, att reservanterna våga påstå, att statens finansiella läge skulle vara så prekärt, att statsverket icke skulle kunna bära denna utgiftsökning.

Reservanterna påstå vidare, att behörighetslagens införande skulle medfört en så fördelaktig förändring av dessa biträdens ställning, att de ganska snart skulle kunna tävla med männen om platserna i de olika verken, riksbanken inbegripen. Jag tror för min del, att saken icke förhåller sig så, utan att dessa kvinnor icke ha några större utsikter att på något sätt skapa sig en bättre ställning än nu. Att döma av de upplysningar, jag erhållit, få de säkerligen en ganska lång följd av år fortfarande tjänstgöra i den lönegrad, de nu inneha.

Sedan köra reservanterna fram med det gamla slagordet, att även skrivbiträdena i de centrala ämbetsverken skulle, om förevarande förslag bifölles, kunna göra påstötningar om att bliva uppflyttade i högre lönegrad. Jag tror icke, att detta har med *den* saken att göra. Jag tror icke, att skrivbiträdena i de centrala verken komma att göra några dylika påstötningar, om nu dessa skrivbiträden bliva uppflyttade.

Såväl bankofullmäktige som lönenämnden ha tillstyrkt, att de fem skrivbiträden, varom nu är fråga, skola uppflyttas i tredje lönegraden. Utskottet har efter tagen del av handlingarna i frågan och efter inhämtande av vederbörliga upplysningar funnit, att man icke borde gå så långt som bankofull-

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

mäktige och lönenämnden föreslagit, utan ansett, att man borde stanna vid att så till vida tillmötesgå skrivbiträdenas krav, att man uppflyttade dem i andra lönegraden. Låt oss undersöka, hur mycket dessa skrivbiträden verkligen ha i lön. Under de tre första åren uppbära de en lön av 171 kronor plus dyrtidstillägg av 34 kronor eller sammanlagt 205 kronor. Efter 12 års tjänstgöring komma de upp i den lönegrad de f. n. inneha och uppbära en lön av 210 kronor plus 42 kronor i dyrtidstillägg eller tillhopa 252 kronor. Utskottet har därför stannat vid att flytta upp dem i den andra lönegrad, där de skulle åtnjuta en inkomst under de första tre åren av 197 kronor i lön och 39 kronor i dyrtidstillägg, summa 236 kronor, för att efter 12 år komma upp i en avlöning utgörande 236 kronor i lön och 47 kronor i dyrtidstillägg eller sammanlagt 283 kronor, allt per månad räknat.

Vill man se riktigt noga på den här saken, tror jag icke man kan säga, att denna lön på 205 kronor i månaden är något nämnvärt hög, särskilt när det gäller biträden, som icke ha föräldrahem här i staden utan måste hyra sin bostad och fullständigt lita till sig själva. Den prövning, som utskottet, liksom dessförinnan fullmäktige och lönenämnden, verkställt i detta hänseende, har tydligt givit vid handen, att det är fullständigt berättigat att flytta upp dessa skrivbiträden i andra lönegraden. För övrigt äro de egentligen icke skrivbiträden, ty sådana förekomma icke i riksbanken, och därför har utskottet också ansett, att de böra benämnas kassabiträden i stället för skrivbiträden.

Jag tror, att andra kammaren för sin del icke bör fästa avseende vid den svartmålning, som herr Lovén dragit upp, när han talat om konsekvenserna av ett bifall till utskottets förslag, utan mycket väl kan flytta upp dessa skrivbiträden i andra lönegraden på sätt utskottet föreslår, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr **Kloo:** Herr talman! I anslutning till vad den siste ärade talaren anfört här, skall jag endast be att få tillägga några ord.

Som bekant begärde fullmäktige i riksbanken, att dessa skrivbiträden skulle uppföras i gamla tredje lönegraden, men bankoutskottet föreslår nu deras placering i andra lönegraden. Denna av utskottet föreslagna placering av biträdena är riktig, och jag ber att få anföra varför utskottet kommit till just andra lönegraden och varken gått reservanternas väg och låtit dem stå kvar där de nu äro eller följt bankofullmäktige och flyttat upp dem i tredje lönegraden. Anledningen härtill är, att det ursprungligen var meningen, att de skulle placeras i andra lönegraden. Jag ber att till bevis för riktigheten av vad jag nu säger få anföra vad herr Kristensson yttrade här i kammaren, då frågan om löneregleringen för riksbankens tjänstemän behandlades här år 1921. Han sade då: »Det var ursprungligen meningen att sätta dessa i andra lönegraden. Utskottet föreslog inrättandet av fem kontorsbiträdestjänster i riksbanken och tre kontorsbiträdestjänster vid riksgäldskontoret, och det avsågs alltså, att ytterligare åtta kvinnor skulle flyttas upp på ordinarie stat, då nämligen proportionen mellan det stora antalet extra personal och det jämförelsevis ringa antalet på ordinarie stat var fullkomligt orimlig. I sista stund blev det emellertid en majoritet inom utskottet för den ståndpunkten, att dessa befattningshavare skulle sättas i första lönegraden, och det var av rent förbiseende, som namnförändringen icke skedde.»

Ja, där ha vi det. Det blev namnet, som slutligen blev det avgörande. När frågan sedan kom före i kammaren, föreslog herr Nilsson i Landeryd, att benämningen skulle ändras från kontorsbiträden till skrivbiträden, ty detta vore det enda, som försvarade deras nedsättning i första lönegraden.

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

Nu har man uppehållit sig vid benämningen skrivbiträden, och herr Lovén har påpekat, att denna, som bankoutskottet funnit, oriktiga benämning på dessa skrivbiträden, skulle medföra, att om man nu flyttar upp dessa s. k. skrivbiträden i andra graden, så skulle konsekvensen bli, att man även skulle få flytta upp de »verkliga» tre skrivbiträdena i riksgäldskontoret och ett tiotal andra extra skrivbiträden.

Nu vill jag påpeka, att utskottet efter förslag från bankofullmäktige föreslagit att ändra namnet på skrivbiträdena i riksbanken till kassabiträden, eftersom de icke ha några skrivgöromål. Dessa biträden ha ett själsmördande och uppslitande arbete med att oavbrutet sitta och räkna sedlar, ett arbete, vars enformighet gör, att de bli rätt snart utslitna. Det fordras också — och det har herr Lovén redan nämnt — vissa kvalifikationer och en viss uppfostran hos dessa skrivbiträden, och därför har man icke ansett sig kunna hålla dem kvar i den låga lönegrad de nu ha.

Det är därför, herr talman, jag anser, att utskottets förslag är starkt och riktigt, då utskottet föreslår, att dessa biräden placeras i andra lönegraden. Några konsekvenser med avseende på andra skrivbiträden behöver man icke räkna med, ty de biträden det nu är fråga om äro icke skrivbiträden utan, som nämnt, kassabiträden. Jag hemställer därför, herr talman, om bifall till utskottets förslag i denna fråga.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman, mina damer och herrar! Den föreliggande tvistefrågan gäller ju inte några större belopp, utan en årlig kostnadsökning av endast 960 kronor omedelbart för de personer det närmast är fråga om, och sedan blir det konsekvenser för den extra personalen innebärande en kostnadsökning av 1,440 kronor för år räknat. Det är det hela, men det betyder mycket för dessa biträden, ty de höra till riksbankens lägst avlönade personal och ha icke så värst mycket att röra sig med.

Jag skall be att få tala rent ut hur det förhåller sig här. Det är för mig personligen nästan en samvetssak, att det beslut riksdagen fattade 1921 och som jag då var med om att medverka till i någon mån kan bli rättat. Det var 1902 års löneregleringskommitté, som prövade, var dessa kvinnliga biträdesbefattningar skulle placeras på löneskalan. Löneregleringskommittén kom enhälligt till den uppfattningen, att dessa biträdens arbete var av den beskaffenhet, att de borde sättas i tredje lönegraden, och de blevo också placerade där enligt kommitténs förslag. Men då tyckte vi i bankoutskottet, att proportionen mellan de ordinarie och de extra kvinnliga biträdena i riksbanken icke skulle bli vad den borde vara, varför vi ville flytta över några av de extra biträdena på ordinarie stat. För att då gå försiktigt tillväga ville vi icke sätta dessa i samma tredje lönegrad, som objektivt prövats vara den lämpliga för den befattningen, utan vi tänkte oss, att det skulle kunna vara möjligt att dela upp arbetet på biträdena i riksbanken, så att man skulle kunna finna ett lättare och mindre ansvarsfullt arbete för dessa extra ordinarie biträden, som utskottet för sin del då ville uppföra på ordinarie stat. Det var delade meningar, huruvida dessa extra biträden skulle sättas i första eller andra lönegraden, men, med lottens hjälp vill jag minnas, bestämdes det, att de skulle sättas i första lönegraden. Det befanns emellertid omöjligt att på det sätt bankoutskottet den gången tänkte sig dela upp arbetet i riksbanken. Det är ett faktum, att här ha dessa kvinnliga skrivbiträden av första och tredje lönegraderna suttit sida vid sida vid samma bord och under årens lopp fullgjort precis samma arbete. Jag undrar om det förekommer någonstädes i statsförvaltningen, att man låter samma personal på det sättet fullgöra samma arbete för olika betalning. Det är med hänsyn till detta egendomliga förhållande, som fullmäktige nu gått in till

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

bankoutskottet med en hemställan, att dessa biträden måtte likställas med de äldre biträdena i tredje lönegraden på sätt löneregleringskommittén på sin tid enhälligt beslutade. Nu har utskottsmajoriteten icke velat gå så långt, att full rättvisa blir skipad, men har dock tagit ett steg i rätt riktning genom att föreslå, att dessa biträden skulle sättas i andra lönegraden. Jag har väl, herr talman, ingen rätt att göra något yrkande utöver utskottets, men jag kan icke annat än på det varmaste hemställa till kammaren att här bifalla utskottets hemställan.

Jag skall nu be att få yttra ett par ord med anledning av vad den ärade reservanten här nyss anförde om konsekvenserna av ett riksdagens beslut i enlighet med utskottets förslag. Jag tror för min del icke, att här behöva befaras några sådana konsekvenser, som han målat ut. Det är redan konstaterat, att det arbete, dessa biträden ha att utföra, är av den art, att dessa kvinnor böra sättas i tredje lönegraden. Och varför? Jo, därför att de icke ha skrivgöromål att syssla med, utan handskas med värdehandlingar, sedlar och dylikt, och vi veta alla, att det ligger en viss fara i att alltför lågt betala personer, som ha under sin vård så stora värden, som denna personal har. Jag ber att få erinra kammaren om, att dessa flickor icke ha några felräkningspengar, och klickar det på en sedel eller flera, få de själva ersätta vad som fattas. Fullmäktige ha flera gånger ålagt kvinnliga biträden att utgiva ersättning, då deras redovisning icke stämt med räkenskaperna. Detta är, synes det mig, ett synnerligen starkt skäl att icke längre kvarhålla dem i första lönegraden, utan giva dem en något förbättrad ställning.

Riksbanken måste på sin personal ställa alldeles särskilda krav på plikttrohet och åtskilliga andra egenskaper, vilket motiverar, att dessa biträden, på samma sätt som man alltid har varit angelägen om att göra när det gällt vaktmästare, som ha haft värdepost om hand, eller när det gällt de manliga tjänstemännen, bliva avlönade något så när med hänsyn till detta speciella förhållande.

Nu sade den ärade reservanten, att alla cheferna i de centrala ämbetsverken skulle komma och fordra, att deras kvinnliga biträden, som sitta och syssla med handlingar av olika slag och utföra skrivarbeten, skulle komma och begära samma förmåner för sina biträden som dessa s. k. extra skrivbiträden i riksbanken skulle få, om riksdagen fattade sitt beslut i enlighet med utskottets förslag. Jag får då säga, att jag tror icke, att cheferna i dessa verk skola kunna påvisa, att deras kvinnliga skrivbiträden ha så mycket pengar och värdehandlingar att dagligen syssla med som biträdena i riksbanken ha. Om förhållandena i de centrala ämbetsverken skulle undergå en sådan förändring, att biträdena där få samma arbete som de ha här på andra sidan gatan, så är det också rättvist, att dessa biträden sättas i samma läge beträffande lönerna, men förrän så skett kan en dylik uppflyttning i högre lönegrad vid ämbetsverken icke komma i fråga. Jag är icke rädd för dessa konsekvenser, men om sådana verkligen skulle göra sig gällande, då är det också riksdagens plikt att taga de konsekvenserna.

Nu säga reservanterna också, att statens ekonomiska läge är långt ifrån lysande — och det är sant — varför denna uppflyttning icke bör äga rum utan tungt vägande skäl. Min vän på göteborgsbänken, herr Lithander, som lär vara god matematiker, har emellertid räknat ut, att hela denna löneregler ing skulle betyda en tusendels procent av riksbankens årsvinst, och vid sådant förhållande tycker jag kammaren skulle kunna våga taga det måttfulla steg utskottet föreslår, helst som dessa biträden icke ens därigenom beredas full och hel rättvisa.

Jag vill slutligen erinra om, att detta förslag gäller endast riksbankens huvudkontor. Vid avdelningskontoren ha vi också kvinnliga biträden, men dessa

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

äro icke placerade i lägsta lönegraden, vilket ju visar, att vad som gjordes 1921 icke var riktigt välbetänkt.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde fru *Östlund*, fröken *Wellin*, fru *Wessman* och fru *Thüring*.

Herr **Lovén:** Herr talman! Det är ganska stor skillnad mellan bankoutskottets ordförande 1921 och samma man i år, men i en sak är han densamma nu som han var 1921 såsom bankoutskottets ordförande, ty nu som då tar han vad han kan få till de kvinnliga skrivbiträdena. Nu har han gått ifrån sitt eget förslag och tager den lilla kompromiss, som utskottet vill vara med om, och är tacksam för vad han får.

Jag vill påminna om hur det var 1921, då herr Kristensson såsom utskottets ordförande kämpade för att få fem kvinnliga biträden uppförda som ordinarie. Det heter i utskottets utlåtande på följande sätt: »För att förbättra proportionen mellan de extra och de ordinarie biträdena har utskottet ansett sig böra föreslå, att fem nya ordinarie befattningar för kvinnliga tjänstemän uppföras med placering i första lönegraden.» Det var utskottets förslag, och det var vad herr Kristensson kämpade för. Så kom en lönenämndsexpert, herr Nilsson i Landeryd, och gick litet illa åt utskottet i vissa hänseenden, men då gick herr Anderson i Råstock upp och skulle hjälpa till att försvara utskottet. Han sade, att han »hyste den tillförsikten, att bankoutskottet haft tillfälle att pröva denna sak ungefär lika grundligt som löneregleringskommittén», och han trodde därför, att utskottet hade rätt. Det var herr Andersons i Råstock yttrande om herr Kristenssons utskotts utlåtande.

I första kammaren behandlades saken den 11 juni 1921 och där var herr C. G. Ekman lönenämndens expert. Han yttrade: »Kommittén hade uppfört tio nya kvinnliga ordinarie befattningar, utskottet lägger till fem nya och tre i riksgäldskontoret. Detta är en sak, som man kan hysa både den ena och den andra uppfattningen om, och jag skall inte nu begära ändring häri. Jag tror emellertid, att om man här förfore med samma betänksamhet som i andra fall på detta område, hade kommitténs förslag bort förefalla välgrundat. Men så kommer utskottet och säger, att dessa böra betecknas såsom kontorsbiträden. Det är såvitt jag förstår ett fullkomligt misstag. Det kan inte vara fråga om annat än skrivbiträden, och jag hör också, att andra kammaren rättat till saken.»

Det var vad herr C. G. Ekman sade om dessa skrivbiträden, som herr Kristensson den gången i egenskap av utskottsordförande gick så varmt i elden för och som han ville skulle bli ordinarie och sättas i första lönegraden.

Nu säger herr Kristensson här att dessa flickor suttit sida vid sida vid samma bord som kameralbiträdena. Men varför icke då draga ut konsekvenserna och begära samma lön för dessa som för kameralbiträdena? Om de ha suttit sida vid sida med kameralbiträdena vid samma bord och utfört samma arbete, varför skola de då ha lägre lön än dessa? Borde icke den saken utredas, och borde det icke yrkas på, att de skulle få samma lön som de andra?

Herr Kristensson yttrade i sitt anförande, att det går stora värden genom deras händer, och att de äro mycket punktliga och tillförlitliga i sitt arbete. Ja, det vill jag visst icke förneka. Men när de nu sitta sida vid sida vid samma bord och räkna sedlar och ha en chef över sig, är det ju klart, att de icke kunna smussla bort en sedel, liten eller stor, ty då få de ju ersätta den, något som ju också är alldeles riktigt och i sin ordning. Men jag undrar om inte så också är förhållandet, om till exempel någonting annat än en sedel förkommer. Överallt, där män och kvinnor ha, om jag så får säga, ett ansvarsarbete, är det ju så, att de måste taga väl vara på de värden, som de ha om händer, enär de eljest bliva skyldiga att ersätta, vad som brister.

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

Herr Kristensson yttrade, att han var beredd att taga konsekvenserna av detta beslut. Är kammaren också beredd att taga dem, så var så god. Men konsekvenser komma, som jag förut har påpekat, icke att utebliva.

Sedan sade herr Borggren, att vi icke böra tala om den statsfinansiella situationen, ty de kostnader, som föranledas av utskottets förslag, komma endast att belöpa sig på 960 kronor. Herr Kristensson var vänlig nog att peka på en siffra, som står något längre ned på sidan, något över 1,400 kronor. Ja, det är nog gott och väl, men därtill komma tre skrivbiträden i riksgäldskontoret, som också skola uppflyttas, och så komma alla de andra, som äro efter dem, och också vilja bliva uppflyttade. Men det talar inte herr Borggren om. Han påpekar bara för kammaren, att se ni inte, mina damer och herrar, att det här endast gäller 960 kronor, och om det nu är 1,400 kronor, så vad är nu det att bråka om. Men rätt skall vara rätt, och det duger inte att bara sticka huvudet under vingarna och inbilla sig, att det här endast gäller 960 kronor. Sedan talade herr Borggren om för oss vad dessa skrivbiträden få i avlöning, när de tillträda den ordinarie skrivbiträdesbefattningen, och vad de få i avlöning sedan de befordrats till kameralbiträden efter, som han sade, 12 år. Ja, om herr Borggren kunde bevisa, att de få sitta i 12 år, innan de bliva befordrade från skrivbiträden till kameralbiträden, ja då hade saken sett betydligt annorlunda ut, och då hade jag förstått herr Borggrens resonemang, men jag har i mitt föregående anförande visat att på tre år bliva 4 stycken skrivbiträden befordrade till kameralbiträden, och hur mycket de då få i avlöning vet nog herr Borggren. Emellertid kan inte herr Borggren tala om, hur många biträden, som komma att sitta obefordrade i 12 år, ty ännu har icke 12-årsstaten varat i 12 år, och följaktligen har intet biträde heller hunnit vara anställd så länge efter den staten, men om det finnes några, som sitta obefordrade mer än tre år efter att ha varit ordinarie skrivbiträden, så kunna vi ju talas vid om lönen efter 12 års tjänst, om de då äro aktuella.

Jag vill säga ännu en sak till herr Borggren, eftersom han i dag ivrar så varmt — och det säger jag ingenting om — för dessa skrivbiträden. Men jag tycker, att han borde ha vaknat till insikt om detta redan 1921, då dessa biträden blevo placerade i första lönegraden. I protokollet nr 70 för år 1921 — jag tror att det också var protokollet för den 11 juni — står det, efter att herr Bäcklund haft ett yttrande och talat för utskottets förslag, ordagrant att »med herr Bäcklund förenade sig herr Borggren». Om herr Borggren redan då hade tänkt på dessa skrivbiträdens låga löner, så hade de kanske redan då fått den ökning i lön, som de nu så livligt eftersträva. Men han har inte vaknat upp eller fått intresse för kvinnornas löner förrän i år.

Till sist vill jag säga några ord till herr Kloo. Han överdrev enligt min uppfattning en liten smula. Jag kanske också gör mig skyldig till överdrift ibland liksom också till överord. Men när herr Kloo här med patos står och talar om, att det är ett själsmördande och uppslitande arbete, som dessa biträden ha från förmiddag till kvällen, där de sitta och räkna pengar, då kan jag inte vara med längre, hur gärna jag än vill vara med om att hjälpa dessa biträden till drägliga löner.

Jag skall inte ännu en gång gå in på deras löneförhållanden, om jag inte nödgas uppträda ånyo. Jag vill dock ännu en gång understryka, att jag vill deras väl, men jag vill dock inte vara med om att lönereglera på bakvägar utan undersökning om lönereglering är påkallad även för andra, som ha kvalificerat arbete.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Den föregående ärade talaren klandrade mig, därför att jag inte hade yrkat bifall till bankofullmäktiges

Ang. uppflyttning i högre lönegrad av skrivbiträdesbefattningarna vid riksbankens huvudkontor. (Forts.)

framställning. Härtill vill jag nämna, att grundlagen förbjuder mig att här göra ett sådant yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes emellertid av herr Lovén, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 44, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 11.

Föredrogos vart för sig:

första lagutskottets memorial, nr 27, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 26 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 193, 194, 195 och 212 §§ utsökningslagen m. m., dels ock en i anledning av propositionen väckt motion; och

andra lagutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av väckta motioner med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 kap. 10, 11 och 17 §§ i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och utlåtande hemställt.

§ 12.

Vidare förelåg till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 10, angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Anderson** i Råstock, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att förevarande utskottsutlåtande måtte föredragas punktvis genom uppläsande endast av nummer och kantrubriker, där ej annat föredragningssätt särskilt påkallas.

Denna hemställan bifölls.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkterna 4—26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27.

Lades till handlingarna.

Punkterna 28—32.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 33, angående den industriella standardiseringsverksamheten.

Ang. den industriella standardiserings-verksamheten.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 45 av tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att såsom bidrag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 20,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Nylander m. fl.* väckt motion, nr 71, vari föreslagits, att riksdagen måtte såsom bidrag för uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 30,000 kronor.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motion i vad densamma skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Karl Emil Andersson* och *Strindlund,* vilka ansett, att utskottets motivering bort hava annan i reservationen angiven lydelse.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr **Strindlund:** Herr talman! Det anslag, som är tillfinnandes under denna punkt i utskottets utlåtande, har förut icke varit uppfört i riksstaten. Visserligen ingavs från standardiseringskommittén redan före uppgörandet av föregående års riksstat till Kungl. Maj:t en begäran om anslag, men då fann Kungl. Maj:t icke skäl att bifalla denna framställning, utan anvisade Kungl. Maj:t i stället bidrag av medel från manufakturförlagslånefonden till ett belopp av sammanlagt 25,000 kronor, fördelade på två år. Den framställning, som då avgavs från standardiseringskommittén, innebar ett statsbidrag till belopp av 70,000 kronor. Ifrån samma håll har nu begärts ett belopp alternativt 70 eller 50,000 kronor. Kommerskollegium har tillstyrkt ett belopp av 40,000 kronor, varav 10,000 kronor skulle tagas ifrån manufakturförlagslånefondens räntemedel. Kungl. Maj:t har dock av statsfinansiella skäl icke velat vara med om att i riksstaten upptaga högre belopp än 20,000 kronor. Det märkliga med detta anslag torde dock vara, att det sällan torde inträffa, att ett förslag till nytt anslag får ett sådant välvilligt mottagande både i Kungl. Maj:ts proposition som senare i detta utskottsutlåtande. Kungl. Maj:t säger bland annat, att medelbehovet med all säkerhet icke är av tillfällig art, men att Kungl. Maj:t på grund av statsfinansiella skäl icke nu kan förorda ett högre belopp än 20,000 kronor. Utskottet har i sitt yttrande sagt ungefär detsamma. Detta innebär ju strängt taget, att bidraget i fråga kommer att utökas, så snart som vi fått förbättrade statsfinansiella förhållanden. Jag för min del har inte velat vara med om den saken, ty jag har ansett, att denna verksamhet hädanefter

Ang. den industriella standardiserings-verksamheten. (Forts.)

såsom förut varit fallet huvudsakligen bör åvila den enskilda företagsamheten och att de bidrag av statsmedel, som möjligen även i framtiden skulle kunna behövas, böra utgå av manufakturförlagslånefondens räntemedel.

Jag medgiver, att den verksamhet, som här är i fråga, kan ha sin stora betydelse, men jag kan inte komma ifrån, att den i alla fall har sin största betydelse för industrien och även för handelsvärlden. Som jag nyss nämnde, håller jag också före, att de allmänna intressen, som kunna förefinnas beträffande denna verksamhets utövande, just böra tillgodoses genom bidrag från den fond, som jag nyss talade om.

Därest detta utskottsutlåtande utan reservation godtages, kan jag inte förstå annat, än att vi hädanefter komma att få en ny rubrik i denna huvudtitel, och det är mot att detta anslag skall bli beståndande för all framtid, som jag har velat protestera, då jag avgivit min reservation. Jag kan förstå och hålla med om, att man, vid en tillfälligt svårartad situation, som den, som nu föreligger, då vår industri på grund av rådande depression ligger nere och har svårt att avvara pengar för detta ändamål, tillfälligt av statsmedel kan bevilja ett belopp, men jag vill inte vara med om, att man skall binda sig för ett stadigvarande anslag för detta ändamål. Det är därför, som jag har velat få utskottets motivering till sitt utlåtande ändrat i enlighet med den reservation, som vid punkten är fogad av herr Andersson i Eliantorp och undertecknad. Denna reservation innebär ingenting annat än att det anslag, som utskottet här tillstyrker, skall anses vara av tillfällig art och icke avses skola bestå för framtiden. Det är därför, herr talman, som jag vill be att få yrka bifall till utskottets förslag med den ändring i motiveringen, som innefattas i den reservation, som är avgiven av herr Andersson i Eliantorp och undertecknad.

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Som kammaren här har hört, har herr Strindlund yrkat, att utskottets motivering skulle erhålla sådan lydelse, att därav skulle framgå, att ifrågavarande anslag icke vore avsett att förlänas stadigvarande karaktär. För min del har jag emellertid mer och mer kommit till den bestämda uppfattningen, att om man vill en bestämd sak, skall man skriva den i klämmen och inte i motiveringen, och beträffande vad som står i motiveringen, så ha vi ju av erfarenhet så väl reda på vilken hänsyn, som man brukar taga till motiveringar i allmänhet.

Avdelningen på utskottet har för sin del icke velat taga ståndpunkt till frågan, om detta anslag skall bliva av permanent natur eller icke. Vi ha ansett, att saken bör prövas från fall till fall. Vi ha endast i år uttalat, att saken är beaktansvärd, och att ifrågavarande verksamhet är av så stort intresse för det allmänna, att alla skäl tala för att lämna ett litet anslag för utformandet av dessa standardiseringstyper. Jag förmodar, att riksdagen, om samma förhållande gör sig gällande nästa år som i år, för sitt vidkommande även då, om det befinnes vara möjligt, skall vara villig att på nytt giva bidrag till denna verksamhet. Vi ha emellertid inte velat taga ståndpunkt till frågan om huru länge man skall fortsätta att giva anslag åt denna verksamhet.

Jag tycker, att det är alldeles onödigt att slå in på den bogen, som reservanterna föreslå, nämligen att i motiveringen uttala att anslaget skall betraktas såsom ett tillfälligt anslag. Är det så, att vederbörande klara sig utan anslag, så komma de självfallet ej att begära dylikt, men om de anse, att de behöva anslag, så bör riksdagen bevilja sådant, om statens ekonomi och övriga resurser tillstädja det.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till såväl utskottets kläm som motivering.

Häruti instämde herrar *Anderson* i Råstock och *Carlsson-Frosterud*.

Ang. den industriella standardiserings-verksamheten. (Forts.)

Herr **Nylander:** Herr talman! Ingen av de föregående talarna, reservanten herr Strindlund icke undantagen, har kunnat underlåta att påpeka, att den verksamhet, som behandlas under denna punkt, är av mycket stor betydelse. Med den motivering, som närmare återfinnes i den motion, som jag och några av kammarens ledamöter har väckt och vari även hänvisas till kommerskollegii förslag i ämnet, ha vi begärt ett anslag av 40 tusen kronor till ifrågavarande ändamål, ett anslag, som statsutskottet dock icke ansett sig böra gå med på. Jag vill emellertid under nu föreliggande situation icke göra annat yrkande än det, vartill statsutskottet kommit.

Med anledning av vad herr Strindlund yttrat i sitt anförande, vill jag emellertid säga, att han, enligt min uppfattning, tog alldeles för lätt på en sak, nämligen då han påstod, att standardiseringsverksamheten skulle ha sin huvudsakliga nytta och betydelse för industrien själv. Det är nog ej så alldeles riktigt, ty denna verksamhet är, såsom statsutskottet också framhåller, av mycket stor betydelse för stat och kommun, som ju äro stora konsumenter av industrifabrikat, och dessutom även för jordbruket. Det är en uppenbar fördel för jordbrukarna att till ett billigt pris kunna få en hel del tillbehör och detaljer till de olika maskiner, som de behöva för sin verksamhet, liksom även att få dessa lätt och bekvämt, vilket naturligtvis mer och mer blir fallet ju mer standardiseringen hinner att utveckla sig. Vi behöva bara tänka på ett sådant exempel som Fordindustrien, vilken just har nått sin goda ställning genom en långt gående standardisering, som möjliggör, att en ägare av en Fordbil kan få reservdelar var som helst och till möjligast billiga pris. Man siktar med standardiseringsverksamheten inom den svenska industrien mot ett liknande mål, och man har nu hunnit så långt, att man standardiserat omkring 75 olika typer, exempelvis rälsspik, bultar och muttrar m. m. Man har dessutom nedbringat en del andra saker till ett minimum av typer.

Det är ett allmänt intresse för jordbrukarna, att denna verksamhet får pågå. Då de speciella medel, som industrien anslagit härför, äro slut, och då här även, som statsutskottet säger, föreligger ett statligt intresse, kan jag inte förstå annat, än att man förfar behjärtansvärt, om man nu beviljar detta anslag och ser till, att det icke införes några sådana hakar i motiveringen som de, herr Strindlund vill införa.

Jag ber, som jag inledningsvis omnämnde, att få instämma i utskottets förslag, då jag anser, att det under nu föreliggande situation icke är någon idé att yrka bifall till min motion.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! För min del kan jag inte instämma i det yttrande, som herr Jansson i Falun här hade, då han yttrade, att vederbörande inte skola komma att begära anslag, när dylikt inte längre är nödvändigt eller tvunget. Jag tror nog, att vi i alla fall ha gjort den erfarenheten, att sedan ett anslag för en viss sak börjat utgå är det, om icke riktigt, så dock nära nog omöjligt att tillägna sig den uppfattningen härutinnan som herr Jansson i Falun ansåg vara den riktiga, nämligen, att det är lätt nog att upphöra att giva anslag till ändamål, som förut under ett antal år tilldelats sådana. Jag tror därför, att det är skäl i att man i tid, innan anslaget blir för gammalt, säger ifrån, att det är just så man vill se saken. Herr Jansson och jag äro således fullkomligt ense om den åskådning, som han gjorde sig till tolk för. Men jag tror inte, att utskottsmajoriteten genom sin motivering givit ett riktigt lyckligt uttryck åt denna herr Janssons åskådning.

Den siste ärade talaren åberopade Ford såsom en man, som brutit sig fram i stort med hjälp av standardisering inom sin industriella produktion. Men tror verkligen den ärade talaren, att Ford haft statsanslag för detta ändamål? Det tror jag knappast, att han haft. Med detta exempel visade väl den ärade

Ang. den industriella standardiserings-verksamheten. (Forts.)

talaren själv, att det är inifrån, från produktionens egen sida, som standardiseringssaken skall föras fram. Jag är den förste att erkänna nyttan av standardiseringen, men vi få dock komma ihåg, att det dock inte är ett skapande moment utan blott ett utväljande moment, som gör sig gällande i standardiseringen. I regel är det i varje fall så. Jag har intet att invända mot att staten anslår pengar till en dylik verksamhet just när den skall sättas i gång, just när det är fråga om att få det första greppet på densamma, särskilt under en tid av ekonomisk depression sådan som vi nu ha. Men det är för att inlägga en gensaga mot att anslaget blir av permanent natur, som jag, herr talman, ber att få förena mig med reservanterna.

Herr **Beskow:** Herr talman! Jag instämmer i herr Nylanders uttalande om betydelsen av den verksamhet, det här är fråga om. Det råder intet tvivel om att denna standardisering är en synnerligen betydelsefull angelägenhet, och det råder heller intet tvivel om, att den institution, som nu får del av detta anslag, har fullgjort sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Om det således vore någon risk för att verksamheten skulle komma att väsenligt beskäras, därest anslaget i fortsättningen inte skulle komma att utgå, så skulle jag vara med om utskottets förslag. Men jag kommer i alla fall till det resultatet, att det, om man ser saken i stort, torde vara klokare att bifalla reservationen.

Alla klaga vi över skatternas onaturliga höjd, och inte minst hör man denna klagan från näringslivets sida. I mycket hög grad bidrager emellertid just den understödsverksamhet till näringslivet, för produktiva ändamål, som staten slagit in på, till att våra skatter äro så höga. Många gånger skulle jag haft lust att opponera mig mot utsträckningen av denna understödsverksamhet, t. ex. under sjätte och nionde huvudtitlarna. Men jag har insett det hopplösa i att så göra, när ett enhälligt statsutskott eller jordbruksutskott kommit med framställningar till riksdagen. I varje fall tror jag dock, att det är av största vikt att se till, att understödsverksamheten inte växer oss över huvudet.

Vad nu standardiseringen beträffar, tror jag, att industrien bör kunna under normala förhållanden själv reda upp denna verksamhet, och industrien skulle kunna föregå med gott exempel, ifall den inte i fortsättningen ställde alltför stora krav på staten för det ändamål, som det här är fråga om. Jag anser, att industrien bör akta sig för att ställa sig i den kö av understödstagare, vilka i så hög grad bidraga till att hålla skatterna vid deras nuvarande abnorma höjd.

Under sådana förhållanden, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Carlsson-Frosterud:** Herr talman! Det synes inte vara synnerligen stor skillnad mellan vad utskottet och reservanterna föreslå i fråga om motiveringen. Utskottet och reservanterna äro ju fullständigt eniga om att standardiseringsverksamheten är av den samhälleliga betydelse, att, då den nu befinner sig i ekonomiskt trångmål, riksdagen bör bevilja visst anslag. Därom råder ingen meningsskiljaktighet. Striden gäller endast frågan, huruvida riksdagen bör i enlighet med reservanternas mening bestämt säga ifrån, att detta är en engångshjälp och att denna verksamhet sedan får klara sig själv, oavsett hurudana förhållandena kunna bliva i framtiden. Utskottet har icke velat intaga en så bindande ståndpunkt till denna fråga utan velat överlämna åt kommande riksdagar att öppet pröva förhållandena sådana de då kunna gestalta sig. Även om reservanternas förslag till motivering nu skulle bli antaget, så kan väl för övrigt detta icke hindra, att även vid kommande riksdagar förslag väckas om anslag till detta ändamål. Och då sådana förslag väckas, så måste riksdagen självfallet upptaga dem till prövning. Ett bifall till re-

Ang. den industriella standardiseringsverksamheten. (Forts.)

servationen kan sålunda på intet sätt förhindra kommande riksdagar att bevilja anslag för ändamålet. Utskottet har sålunda endast velat hålla denna fråga öppen. Utskottet har ingalunda velat ikläda riksdagen en förpliktelse att bevilja ifrågavarande verksamhet ett stadigvarande statsanslag för varje år. Detta har utskottsmajoriteten varken sagt eller velat säga. Under sådana förhållanden kan jag inte finna, att det har någon reell betydelse, att man här antager den formulering av motiveringen, som reservanterna föreslå.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets såväl kläm som motivering.

Herr **Nylander:** Herr talman! Då herr Olsson i Kullenbergstorp framhöll, att initiativet till denna verksamhet bör komma, såsom han sade, inifrån, från industrien själv, så vill jag påpeka, att industrien sedan flera år tillbaka tagit denna sak i egna händer och offrat avsevärda summor för ändamålet. Men nu äro dessa medel slut. Man önskar emellertid ivrigt att få fortsätta verksamheten, och det är därför man vänt sig till staten på sätt som skett. Då jag framdrog Fords fabrikation såsom ett exempel på standardiseringens betydelse, så skedde det för att framhålla, vilka stora fördelar en fullgod standardisering inom fabrikationen kan medföra. Fords fabrikat äro ju över hela vårt land synnerligen väl kända, och kanske även en del av kammarens ledamöter av egen erfarenhet lärt känna fördelen av att på grund av denna långt drivna standardisering när som helst kunna erhålla reservdelar till förmånligt pris.

I anledning av vad herr Beskow yttrade, vill jag påpeka, att industrien icke brukar i onödan besvära statsmakterna med anhållan om understöd. Att så skett i detta fall, beror därpå, att man anser denna verksamhet hava en så oerhört stor vikt och betydelse även för det allmänna. Detta har vid upprepade tillfällen påpekats för mig personligen. Frågan har för övrigt i detalj belysts genom en demonstration för statsutskottets tredje avdelning, som haft tillfälle att på industriförbundet studera de många typer, som redan standardiserats. Vi hjälpa ju titt och ofta och med all rätt jordbruket, då det kommer och anhåller om hjälp. Jag anser därför, att jordbrukets representanter nu böra hjälpa oss och göra klokt i att giva industrien ett litet handtag i detta fall. Själva frågan om antagande av utskottets eller reservanternas motivering är kanske icke av så stor betydelse efter de uttalanden, som här under debatten gjorts. Men jag anser i alla fall med hänsyn till framtiden, att vi böra stå fast vid utskottets förslag, till vilket jag alltså, herr talman, fortfarande yrkar bifall.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag begärde ordet, då förre finansministern herr Beskow gjorde ett uttalande angående önskvärdheten av en begränsning av statens understödsverksamhet. Jag tyckte, att herr Beskow därvid även nämnde, att många anslag av sådant slag skulle finnas under sjätte huvudtiteln. Jag hoppas, att detta var en felsägning eller ett minnesfel, ty mig veterligen upptar den huvudtiteln i allra minsta utsträckning anslag av denna art. Det är ju bara ett par dagar sedan vi behandlade sjätte huvudtiteln här i kammaren, och kammarens ledamöter erinra sig nog, att där finnes endast en ren obetydlighet av anslag till understödsverksamhet, med undantag av de vanliga anslagen till vägväsendet, och dem får man väl icke sätta under denna rubrik.

Sedan vill jag säga, att jag vet egentligen inte, vad reservanterna vilja. Det är ju så, att reservanterna eller, om jag håller mig till andra kammaren, reservanten säger, »att omsorgen om ifrågavarande verksamhets upprätthållande bör i första hand åvila den enskilda företagsamheten». Ja, men det förhåller

Ang. den industriella standardiseringsverksamheten. (Forts.)

sig i själva verket på det sättet, att så är det redan nu. Jag är inte säker på, att alla kammarens ledamöter läst tionde huvudtiteln eller erinra sig, vad den innehåller i denna punkt, och jag ber därför att i all blygsamhet få hänvisa till sidan 107, där standardiseringskommissionen bl. a. framhåller, att man hittills lyckats framställa inte mindre än 71 stycken maskinindustriella standardtyper. Efter en uppräkning av dylika fortsätter kommissionen längre fram på följande sätt: »Kostnaderna för standardiseringsarbetet hava för de särskilda branschorganisationernas vidkommande i de flesta fall täckts av organisationernas egna medel och genom särskilda tillskott från industrien. Svenska industriens standardiseringskommission har helt bekostats av de näringslivets sammanslutningar, som enligt kommissionens stadgar hava att utse kommissionsledamöter.» Är det inte alltså ett faktum, att ifrågavarande verksamhet redan hittills bekostats av den enskilda verksamheten? Jag bara frågar. Vidare omnämnes på sidan 109, att Sveriges maskinindustriförenings kostnader för bedrivande av standardiseringsarbete under år 1923 uppgått till omkring 40,000 kronor. Och längre ned i samma stycke heter det: »I allt har föreningen för standardiseringsarbete under tiden 1 september 1919—december 1924 kontant utbetalat omkring 145,000 kronor, vartill komma indirekta kostnader, enligt föreningens beräkning motsvarande minst 18,000 kronor.» Såsom kammarens ledamöter alltså borde behaga finna, har det hittills skett precis så, som reservanterna och herr Olsson i Kullenbergstorp önska, nämligen att ifrågavarande kostnader *i första hand* bestritts av industrien själv. Jag vill verkligen säga, att jag tycker, att herr Beskow såsom industriman borde haft en viss nytta av att läsa dessa sidor rörande ifrågavarande punkt under tionde huvudtiteln.

För oss inom arbetarlägret vore det kanske bekvämast att säga att om inte industrien själv vill bekosta detta, så angår det inte staten. Men så enkel är saken i alla fall inte. Enligt min uppfattning och, jag tror, även enligt samtliga de utskottsledamöters, som biträtt utskottets förslag, åstadkommes genom standardiseringen ett förbilligande av produktionen av så betydelsefull art, att därigenom kanhända den skattelättnad kan åstadkommas, som herr Beskow omnämnde såsom synnerligen önskvärd. På grund av den stora utvecklingen av statens egen verksamhet kan det också hända, att genom standardisering hela detta anslag kan intjänas flera gånger om. Vad vet jag? Vad jag vet är emellertid, att det är av ytterst stor betydelse för många små företag i vårt land, att detta arbete inte får avstanna utan får fortgå och fullföljas. Som ett ytterligare litet plus skulle jag måhända våga tillägga, att vi ha all anledning att tillse, att vi inte bli efter på detta område, när utlandet gör allt för att åstadkomma en standardisering av så många för samhällslivet erforderliga nyttigheter som möjligt.

Jag vill i detta sammanhang nämna, att jag beträffande en punkt under tionde huvudtiteln, som vi nyss behandlat, för några år sedan hade samma uppfattning, som herr Olsson i Kullenbergstorp här gjort gällande, men att jag numera avstått från att urgera densamma, då jag blivit överbevisad om att ifrågavarande verksamhet åstadkommer åtskillig nytta. Det gällde anslaget till handelskamrarna i riket, och jag bekämpade detsamma så energiskt jag förmådde, därför att jag ansåg, att näringslivet självt borde taga hand om denna sak. Jag förlorade emellertid, och jag har sedan tagit reda på att dessa sammanslutningar verkligen åstadkomma åtskilligt gott och varit ytterst värdefulla särskilt under denna depressionstid. Eftersom exportföreningens direktör nyligen haft ordet, så vill jag säga, att man skulle ju också kunna ifrågasätta, huruvida exportföreningen skall ha något statsanslag. Men detta ha herrarna inte opponerat sig emot. Här däremot, där det verkligen är fråga om att åstadkomma en direkt nytta för stora lager av små och stora företagare

Ang. den industriella standardiseringsverksamheten. (Forts.)

i landet genom ett anslag för något enda år kanske, säga ni, att detta skall den enskilda verksamheten ovillkorligen själv bekosta.

Ja, herr talman och kammarledamöter, jag har visat, att det förhållandet redan nu råder, att den enskilda verksamheten i första hand bekostar standardiseringsarbetet och att detta statsbidrag endast avser att uppmuntra till att man icke förtröttas i sin strävan att åstadkomma det bästa möjliga på detta område.

På alla dessa grunder ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag oförändrat.

Herr **Strindlund:** Herr talman! I anledning av herr Carlsson-Frosteruds anförande och även det nu senast hållna ber jag att få erinra, att denna verksamhet av statsmedel fått icke blott det förut nämnda beloppet av 25,000 kronor. Det framgår nämligen av propositionen — som också jag har med mig, herr Anderson i Råstock — att ytterligare vissa belopp av statsmedel tillskjutits för standardiseringsarbetets befrämjande. Det heter på sidan 109 på följande sätt: »Av olika utav riksdagen under de senare åren under femte huvudtiteln för förbilligande eller eljest främjande av bostadsproduktionen anvisade anslag hava på föredragning av chefen för socialdepartementet understöd till ett sammanlagt belopp av 43,000 kronor beviljats den på initiativ av svenska teknologföreningens avdelning för husbyggnadskonst och Sveriges industriförbund tillsatta kommittén för standardisering av byggnadsmaterial. Enligt vad jag» — d. v. s. departementschefen — »inhämtat, finnas av nyssberörda under femte huvudtiteln beviljade anslag ännu tillgängliga medel till ett belopp av omkring 54,000 kronor.» Man kan sålunda säga, att denna verksamhet även på annat sätt fått bidrag av statsmedel. Nu framhölls av herr Anderson i Råstock, att verksamheten ju i första hand uppehållits av industrien själv. Ja, jag har heller inte bestritt, att så varit förhållandet hittilldags. Emellertid kom ju herr Nylander med det uttalandet, att de medel, som industrien anslagit, nu vore slut, och han tycktes åtminstone inte i sitt anförande förutsätta, att ytterligare medel därifrån skulle komma att anslås. Detta måste ju dock ske, anser jag, alldenstund kommerskollegium uttalat, att industrien skall bidraga med minst lika stort belopp som statsbidraget, ehuru en del därav så att säga skulle få utgöras in natura.

Jag vill tillägga, att jag, även om jag medger nyttan av denna verksamhet, dock icke, trots vad som här framhållits, kan gå med på att låta detta bliva ett permanent anslag. Jag kan nämligen inte frigöra mig från den tanken, att vi här lägga fröet till en ny statsinstitution och en statsinstitution, som troligtvis kommer att visa sig ha förmåga att mycket snabbt utveckla sig. Jag tror inte, att det i en sådan tid som den nuvarande, då vi måste söka spara på alla möjliga håll och kanter, är lämpligt att så ut detta frö. Det är därför jag velat bringa frågan inför kammaren och överlämna åt kammarens ledamöter att själva avgöra, huruvida ni vilja vara med om att lägga detta frö till en ny statsinstitution eller om ni i stället genom att taga reservationen vilja säga ifrån, att om det behövs tillfälligtvis ett anslag för denna verksamhet jämväl ett annat år, så skall den saken ytterligare prövas.

Herr **Beskow:** Herr talman! Herr Anderson i Råstock spelade på den strängen, att det här huvudsakligen skulle vara fråga om understödjande av de mindre industriföretagen. Såvitt jag förstår, kan ett standardiseringsarbete inte bedrivas, utan att det kommer alla till godo. Det ligger i sakens natur. Jag är fullkomligt övertygad, att så pass betydelsefull anses denna sak vara inom industrien, att inte blir verksamheten nedlagd, därest riksdagen ett annat år — i år är det ju inte fråga därom — skulle draga in anslaget.

Ang. den industriella standardiserings-verksamheten. (Forts.)

Det är mycket möjligt, att man inom industrien så småningom kan finna resonans för den synpunkten, att industrien inte bör göra sig meddelaktig i det nuvarande, mindre ansvarsmedvetna understödssystemet, vilket tar så hårt på våra statsfinanser. Det är möjligt, att man på industriellt håll icke anser sig vidare böra komma med framställningen om anslag av denna art. Men jag tror, att det är lämpligt, att riksdagen — om den nu biträder den uppfattning jag har — ger uttryck däråt genom att bifalla reservationen. Ty annars glider man naturligtvis mycket lätt in i att anslaget blir av permanent natur. Det är endast därför jag yrkat bifall till reservationen.

Vad sjätte huvudtiteln beträffar, så har jag nog någon kunskap om vilka anslagsposter som där förekomma, trots att jag, på grund av verkligt trängande skäl, inte kunde vara närvarande, då huvudtiteln behandlades i kammaren. Men, herr Anderson i Råstock, med understöd menar jag inte bara understöd till enskilda föreningar och sällskap, utan understöden fattar jag i mycket vidsträcktare bemärkelse. Desamma utgöra ett mycket stort komplex. Däri ingå exempelvis också understöden till vårt vägväsende.

Jag har den bestämda uppfattningen, att skall det bli någon utsikt till sunda statsfinanser i fortsättningen, så måste vi på allvar taga upp frågan, i vad mån hela denna understödsverksamhet kan begränsas, och undersöka möjligheterna att få fram verkligt rationella linjer för densamma.

Herr **Nylander:** Herr talman! I anledning av herr Strindlunds senaste yttrande vill jag till undvikande av varje missförstånd förklara, att meningen givetvis är, att från vissa organisationer och enskilda fortfarande visst understöd skall utgå till detta ändamål. Men för fortsättande av redan påbörjad verksamhet samt realiserande av vissa närmast föreliggande planer för fortsatt standardisering är det nödvändigt, att även statsanslag beviljas.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag ber att offentligen få förklara, att jag i egenskap av statsutskottsledamot i år och, om jag då lever och fortfarande är statsutskottsledamot, jämväl följande år med nöje mottager det hugnesamma meddelandet, att herr Beskow lyckats intressera industrien för ifrågavarande verksamhet i så hög grad, att det icke skall behövas något anslag alls därtill. Genom att trycka de ifrågavarande raderna på sidan 41 i utskottsutlåtandet åstadkommer man emellertid ingen besparing, endast ökning av tryckningskostnaderna. Reservanterna ha nämligen yrkat bifall till utskottets kläm. Genom ett bifall till reservationen åstadkommer man, om jag nu skall vara elak, blott en direkt utgift för stunden. Herr Beskows vilja att uppnå ökad anslutning till denna verksamhet från industriens sida torde helt säkert komma att tacksamt accepteras av varenda ledamot av kammaren.

Det är dock icke däruti saken ligger, utan frågan gäller, om man skall kunna uppehålla verksamheten till gagn för det hela. Jag ber att få kassera in herr Beskows erkännande, att verksamheten har betydelse icke blott för de små företagarna. Jag sade icke heller detta utan avsåg med mitt yttrande, att verksamheten skulle vara till fördel bland annat för de små företagarna, den är givetvis till fördel även för de stora. Man kan måhända säga, att det i dag etablerats stora debatter om små anslag, men äro vi nu inte på väg att få en rätt stor debatt om huruvida det skall vara ett tillägg på dessa tre, fyra rader till utskottets motivering? Jag tycker i alla fall, att tiden härvidlag blir illa använd.

Herr **Olsson** i Broberg: Herr talman! Jag finner, att de i reservationen i denna fråga gjorda erinringarna äro ganska lämpliga, och jag vill därför förorda reservationen. Att man gjort det uttalande, som där förekommer, hindrar

Ang. den industriella standardiseringsverksamheten. (Forts.)

ju icke, att frågan kan komma fram även i fortsättningen, i den mån det kan vara nödvändigt. Att riksdagen nu tillkännager sin ställning till frågan, på sätt som reservanterna föreslagit, anser jag vara både berättigat och förståndigt.

Vad som egentligen gav mig anledning att begära ordet var herr Beskows uttalande, att anslag, som beviljas under sjätte huvudtiteln, särskilt till vägväsendet, kunde hänföras till understödsverksamhet, ett uttalande, som jag icke kan stillatigande låta passera. Man får väl erinra sig, att det anslag, som i våra dagar utgår till vägväsendet på landet, är av otillfredsställande storlek och icke alls motsvarar vad som på området kräves. Det går nog an för dem, som bo i städerna och i fråga om vägväsendet ha allt väl ordnat, att ställa sig på den angivna ståndpunkten. Ett sådant ståndpunktstagande tog sig också uttryck, då det gällde fördelningen av bilskattemedlen, varvid man fann, att stadsrepresentanterna stodo som ett block mot önskemålet att något generellt skulle utgå till vägunderhållet. Det går an för dem, som ha allt, gator m. m., i god ordning och gott skick, men den, som känner var skon klämmer, han kan icke finna sig i ett uttalande sådant som det, herr Beskow gjort beträffande anslagen under sjätte huvudtiteln.

Jag har, som sagt, icke velat låta detta uttalande stå oemotsagt samt dessutom velat tillkännage min åsikt med avseende å det uttalande, som i frågan är gjort i reservationen, vilken jag, herr talman, anser vara berättigad och vill understödja.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Då statsutskottets ärade vice ordförande i detta sammanhang talade om tryckningskostnaderna och pekade på, att det icke innebar någon sparsamhet att låta trycka reservationen, så får jag verkligen säga, att det är en egenartad sparsamhet, som herr Anderson i Råstock företräder. Vi riksdagsmän ha nämligen icke något annat medel att giva tillkänna vad vi önska i en fråga än att låta det komma i tryck. Herr Andersons i Råstock argument att hänföra den därvid ofrånkomliga belastningen av tryckningskostnaderna till slöseri får väl anses vara mindre lyckat. Det är många gånger så, att det i vissa mindre frågor kan uppstå större debatt om en princip, och så har just skett i detta fall.

Jag går fullt och helt in på den mening, för vilken den ärade representanten från Hälsingborg gjorde sig till talesman. Det är alldeles säkert av utomordentlig vikt, att vi åtminstone icke rusa ändå längre på statsunderstödets väg än vi gjort. När det gäller den näring, jag tillhör, anser jag icke, som den ärade talaren på bohusbänken tycktes göra, att den bör vara fri från eventuell reducering därvidlag. Jag tror fullt och fast, att om vi skola tänka på att komma ned med skatterna, vi nog få gå den väg, som kan kännas bitter och besvärlig för många, men som är den enda kungsvägen till en förbättring av statens finanser i stort. Såsom svar till statsutskottets ärade vice ordförande på hans fråga: Vad vilja reservanterna, vad vill herr Olsson i Kullenbergstorp? — säger jag: Även om vi måste gå med denna gång, emedan det för ögonblicket kanske kan vara kinkigt att fullfölja ändamålet utan statsbidrag, vilja vi icke en fortsättning därav utan att bidraget skall upphöra, så snart som det kan ske, samt att man även på andra områden går i samma fotspår och något drar in på statsunderstödet.

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Jag skall be att få inlägga en gensaga mot reservantens yttrande, att utskottets motivering skulle innebära förordandet av ett permanent anslag. Jag skall även be att få meddela, att om jag hade haft en aning om att denna lilla motivering skulle ha föranlett en så

Ang. den industriella standardiserings-verksamheten. (Forts.)

lång debatt, det nog skulle ha varit möjligt att i utskottet sammanjämka de olika uppfattningarna. Utskottets motivering innebär ju ett positivt uttalande om att det skulle vara ett engångsanslag, reservationen, att staten endast i undantagsfall bör genom särskilt anslag träda stödjande emellan. Då emellertid utskottets och reservationens hemställan äro lika, blir det här en strid om påvens skägg, som man brukar säga. Det har väl i realiteten ingen betydelse vilken motivering som tages. Är det så, att det sedermera behövs ett anslag för denna verksamhet, så framkommer nog krav, oavsett vad vi nu skrivit i motiveringen. Vi hava inom utskottsmajoriteten icke velat taga någon bestämd ståndpunkt, och det är anledningen till att vi skrivit som vi gjort. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr **Beskow:** Herr talman! Herr Olsson i Broberg uppkallades i anledning därav att jag omnämnde sjätte huvudtiteln och särskilt anslaget till vägväsendet. Jag förstår, att det är en ömtålig sak. Emellertid ber jag att få försäkra herr Olsson i Broberg, att det var inte därför att jag var stadsrepresentant, jag vågade mig på det anslaget. Ty jag har också rätt stora intressen på landsbygden. Dessa intressen göra också, att jag känner litet till, hur det förhåller sig med statsbidragen till underhåll av vägar i olika delar av landet. Jag kan därför förklara, att här är ett område, där det fordras mycket mer ordning, reda och sparsamhet än vad som nu förekommer. Det finns helt säkert mer än ett fall, då statsbidrag utgår till en fastighetsägare i den utsträckning, att statsbidraget — teoretiskt en tredjedel av underhållet — räcker att betala hela underhållet och att han därutöver kan stoppa penningar i fickan. Jag tror alltså, att det kan finnas anledning att återkomma till frågan om vägarna ännu en gång.

Herr **Anderson** i Råstock: Jag ber, herr talman, att få konstatera, att herr Beskow vill göra denna fråga till en principfråga, och jag vill då också konstatera, att alla, som anslutit sig till hans principförklaring, också förklarat sig beredda att i framtiden sänka bl. a. anslaget för vägunderhållet på landet.

Herr **Strindlund:** Herr talman! Jag skall endast be att i anledning av vad herr Jansson i Falun yttrade få säga, att reservationen upplästes i statsutskottet, och att jag icke kan tro, att herr Jansson då kunde ha missuppfattat den.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till berörda hemställan med godkännande av den motivering, som innefattades i den vid punkten fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 34—36.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 37.

Lades till handlingarna.

Punkterna 38 och 39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 13.

Herr statsrådet *Svensson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa.

Denna proposition bordlades.

§ 14.

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen avlåten, den 6 februari 1925 dagtecknad proposition, nr 47, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen medgiva, dels att den statsverket för närvarande tillhöriga Skara—Timmersdala järnväg finge försäljas till Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag för en köpesumma av 125,000 kronor och på villkor i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med ett av nämnda bolag den 20 december 1924 avgivet anbud; dels ock att, därest Trollhättan—Nossebro järnväg försåldes till nämnda bolag för en köpeskilling av 225,000 kronor och på villkor i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med berörda anbud, järnvägen finge upphöra att häfta såsom pant för statens fordran på grund av beviljat statslån för järnvägens anläggning, i den mån samma fordran överstege köpeskillingen, i följd varav i järnvägen meddelad inteckning för det överstigande beloppet finge dödas; att i sammanhang därmed Trollhättan—Nossebro järnvägsaktiebolag i likvidation finge befrias från sin ansvarighet för nämnda statslån samt att köpeskillingens belopp finge i järnvägen innestå såsom lån, att jämte ränta betalas på villkor, som ovan angivits.

Utskottet hemställde,

a) att riksdagen måtte medgiva, dels att den statsverket för närvarande tillhöriga Skara—Timmersdala järnväg finge försäljas till Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag för en köpesumma av 125,000 kronor, dels ock att, därest Trollhättan—Nossebro järnväg försåldes till nämnda bolag för en köpeskilling av 225,000 kronor, järnvägen måtte upphöra att — — — lika med Kungl. Maj:t — — — jämte ränta betalas;

allt på villkor i övrigt i huvudsaklig överensstämmelse med ett av Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag den 20 december 1924 avgivet anbud, dock med iakttagande av utav utskottet angivna tillägg och ändringar; och

b) att ovanberörda motioner måtte anses besvarade genom vad utskottet under a) hemställt.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Vennersten*, *Åsplund* och *Danielsson*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava annan i reservationen angiven lydelse.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Danielsson:** Herr talman! Som de ärade kammarledamöterna behagade finna, är vid förevarande utlåtande fogad en reservation, som även jag undertecknat.

Den fråga, som vi nu skola behandla, var även i fjol föremål för riksdagens prövning med anledning av en kungl. proposition angående försäljning av

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

Trollhättan—Nossebro järnväg och Skara—Timmersdala järnväg. Den planerade försäljningen väckte emellertid ganska stor oro, isynnerhet inom Trollhättan och trakten däromkring. Man ansåg där, särskilt i Trollhättan, där staten har så ofantligt stora värden att tillvarataga, att en sådan försäljning skulle innebära vissa nackdelar såväl för staden Trollhättan som för staten. I stort sett är detta ett gemensamt intresse för staten och staden Trollhättan. Jag skall icke ingå på att närmare specificera de stora värden, staten har att bevaka i Trollhättan. De torde vara kända för de allra flesta. Det väcktes emellertid förra riksdagen ett par motioner med yrkande om avslag på den kungl. propositionen samt utredning om möjligheten för staten att övertaga och driva Trollhättan—Nossebro järnväg. Dessa motioner biföllos av riksdagen, som i skrivelse uttalade sig för en närmare utredning. Denna föreligger nu färdig. Det tillkommer icke mig att döma om den utredningens objektivitet, men andra, som äro mer hemma i dessa saker än jag, hava ställt sig ganska fundersamma inför denna utrednings resultat.

Emellertid har det nu, givetvis på basis av denna utredning, i år kommit fram en förnyad proposition om försäljning till Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag av ifrågavarande båda banor. Propositionen har även i år föranlett ett par motioner, väckta i båda kamrarna och gående ut på att propositionen icke borde bifallas. Statsutskottet, som nu behandlat ärendet, är så till vida enigt, att man går in för en försäljning av båda banorna, men man har ändå icke kunnat riktigt enas om motiveringen. Skiljaktigheten har tagit sig uttryck i en reservation av tre ledamöter, i vilken dessa nämna, att i Trollhättan starka intressen gjort sig gällande för, att efter en rekonstruktion av Trollhättan—Nossebro järnvägsaktiebolag bolaget, i stället för Västergötland— Göteborgs järnvägsaktiebolag, skulle övertaga Trollhättan—Nossebro järnväg, och uttala, att de i detta avseende framförda synpunkterna icke böra frånkännas beaktande. Det nya bolaget är emellertid ännu icke färdigt. Det finns inga officiella handlingar, som visa det, men det har kommit till utskottets kännedom, att man hunnit rätt långt i fråga om realiserandet av den angivna tanken. Detta får väl anses vara ett bevis så gott som något för, att det inom Trollhättetrakten föreligger ett mycket starkt intresse för att banorna icke skola försäljas, på sätt som avses i den kungl. propositionen. Man skulle väl där inte annars vilja ta den risk, som man givetvis kan löpa, genom att ännu en gång satsa penningar för övertagande av Trollhättan—Nossebro järnväg. Nu uttala reservanterna icke något annat önskemål än, att om denna försäljning kommer till stånd, Kungl. Maj:t, därest ett annat bolag önskar på samma villkor, som godtagits för Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag, köpa nämnda järnväg, icke skall vara bunden utan kan överlåta densamma till vilket bolag som helst, som inlägger anbud. Det må erkännas, att utskottet gått motionärernas önskemål i flera avseenden till mötes. Reservanterna anse dock, att utskottsmajoriteten icke gått tillräckligt långt därvidlag. Vi reservanter finna det alldeles självklart, att när banan ändå skall säljas, varpå vi gå med, det bör göra detsamma vilket bolag som köper. Om det rekonstruerade bolaget bjuder samma villkor som Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag, bör det vara berättigat att köpa. Det är intet mer vi önska, men vi förutsätta givetvis, att, därest vid försäljning av Skara—Timmersdala järnväg ett annat bolag än Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag, med samma förmåga och samma rätt som det rekonstruerade Trollhättebolaget, önskar komma i fråga, dettas anbud också må upptagas till prövning och det sålunda hava möjlighet att få köpa den banan på de villkor, som stipuleras i utlåtandet. Det är ju mycket troligt, att sådana bolag bildas, ehuru jag icke kan garantera, att de komma till stånd vare sig på det ena eller det andra hållet. Men det förefaller mig, att det är en självklar och riktig fordran från oss, att det blir så, att de, som

kunna köpa, få samma möjlighet därtill som det stora järnvägsbolag, som nu avgivit anbud å järnvägarna.

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

Det är det, som vi med vår reservation avsett, och vi tycka, att den är så tillmötesgående, som man kan begära, och att vår fordran är så enkel, att vi hoppas, att kammarledamöterna skola behjärta densamma. Jag skall därför endast be att få yrka bifall till den av herr Vennersten m. fl. avgivna reservationen.

Med herr Danielsson förenade sig herrar *Bengtsson* i Kullen, *Gustafson* i Kasenberg och *Lindgren*.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Som en av reservanterna nyss har erinrat om, har denna fråga varit före i fjol i ungefär samma skick som nu. Då vann emellertid Kungl. Maj:ts proposition nr 177, som den då hette, icke ens statsutskottets tillstyrkande, utan, såsom den ärade talaren erinrade, föreslog statsutskottets majoritet en skrivelse till Kungl. Maj:t, och det blev också riksdagens beslut. I år, sedan den sålunda begärda utredningen är färdig, har det kommit en ny proposition, denna gång med nr 47. Jag nämner numrena därför att jag då på samma gång blir i tillfälle att konstatera, att den brådska, som på senaste tiden rått från reservanterna närstående håll att få något till stånd, har icke hela tiden varit så överhängande. Ty det är att märka, att årets proposition är daterad den 6 februari 1925, och i dag ha vi den 9 maj, och vi ha således haft en ganska rundlig tid att granska denna fråga. I det sammanhanget vill jag framhålla, att statsutskottets fjärde avdelning har lagt ned ett ingående studium på frågan och försökt tränga in i den så gott det varit möjligt. Den ärade reservanten har också nyss erkänt, att utskottet i sin helhet på förslag av fjärde avdelningen har gått motionärerna till mötes i alla punkter utom i den väsentligaste naturligtvis, nämligen den del, som gick ut på avslag. Annars ha motionärerna i stort sett fått vad de velat överallt, och det gläder mig att kunna konstatera, att herr Danielsson givit det erkännandet nu liksom han gjorde i utskottet.

Innan jag går in på frågans behandling vidare, vill jag tillåta mig nämna, att frågan hade från fjärde avdelningens sida avancerat så långt, att jämnt fjorton dagar tidigare än den kom till behandling i utskottet förelåg den färdig från avdelningen, men på hemställan av en av motionärerna i första kammaren drogs den tillbaka, och sedan fick den ligga i en vecka. Jag vill slå fast detta därför att man nu gör gällande, att det är så bråttom. Det är sant, att vi drogo den tillbaka och att den fick ligga på det sättet en vecka. När den sedan definitivt anmäldes för bordläggning i utskottets plenum, kom en från samma håll inspirerad men genom en annan man i förgrunden framställd begäran, att jag skulle laga, att frågan bordlades ytterligare en vecka. Jag svarade som naturligt var nej, därför att jag icke kunde, sedan den överlämnats till utskottet, gå och be att få den tillbaka. Jag samrådde med hela fjärde avdelningen, alltså även med en av reservanterna. Det rådde där fullständig enighet om att vi icke kunde göra något åt saken. Men som den verkligt hyggliga människa jag är, liksom alla på fjärde avdelningen, sade jag till vederbörande, att kunde de få statsutskottets ordförande att bordlägga frågan, så skulle jag tala med fjärde avdelningen, som består av bara hyggligt folk. Nå, det gjordes en sådan framställning till ordföranden, och han lovade en veckas bordläggning. Så har saken fortlupit, sedan den färdigberetts i avdelningen. Jag vill endast konstatera, att om den fått gå till utskottet definitivt, då avdelningens förslag först framlades, så kunde riksdagen ha hunnit fatta beslut, innan den sista framstöten gjordes med projektet om ett nytt bolags övertagande av Trollhättan—Nossebro.

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

Jag vill då fråga, om ni icke anse tiden från det att frågan behandlades i fjol någon gång i maj 1924, eller sålunda ett år, tillräckligt lång för att hinna verkställa vissa dispositioner. Jag tycker, att ni borde ha hunnit göra edra förarbeten så pass ordentligt, att när propositionen nr 47 av den 6 februari framlades, så borde edra bolag eller vad det kan vara ha varit färdiga att övertaga järnvägarna.

Det är icke min mening att riva upp en debatt, men jag tycker, att riksdagen eller de ärade kammarledamöterna borde komma ihåg, att för varje månad staten skall dragas med dessa järnvägar, dessa små blindtarmar på det eljest normala och välskötta smalspåriga järnvägsnätet i Västergötland, så kommer staten, som äger dem eller är den störste fordringsägaren i dem, att drabbas av stora förluster. Det har kostat vackra slantar redan det uppskov, som motionärerna, samtliga västgötar i andra kammaren, förra året lyckades åstadkomma. Skola vi dragas ytterligare med dem, blir resultatet endast nya utlägg.

Jag kan ju också få säga, att jag fått det erkännandet från en representant från Västergötland så sent som i dag, att det enda rationella i fråga om driften av järnvägarna är, att det stora järnvägsföretaget med smalspåriga järnvägar, som finnes och som uppträder som köpare till dem, får driva dem, ty givetvis blir det ur ekonomisk synpunkt rationellare och förmånligare drift, om det ordnas på det sättet. Det kan icke vara förenligt med rationella driftsprinciper, att man från statens sida skaffar sig rullande materiel för att driva Skara—Timmersdala-järnvägen för sig och att man skaffar sig rullande materiel för att särskilt driva Trollhättan—Nossebro, medan mellan dessa båda punkter järnvägsrörelse drives av ett företag, som redan är rustat och som har materiel, som räcker till både för det stora företaget och — ursäkta uttrycket — de järnvägsblindtarmar, som det nu är fråga om att detta företag skall ytterligare förvärva.

Jag tror, att sedan man konstaterat det, att icke ens västgötarna själva borde kunna komma ifrån att förfara så som utskottet föreslagit, kunde det vara nog anfört i detta sammanhang, men då man kommer fram med halvt förstuckna antydningar om att den utredning, som förebragts genom järnvägsstyrelsens försorg, icke är tillfredsställande, då måste jag säga, att den undersökning, som fjärde avdelningen underkastat den utredning, som motionärerna förebragt, har givit till resultat, att avdelningen icke kan giva den mer än ett betyg och det är, att den är i högsta grad underhaltig och icke vederhäftig. Den ekonomiska förutsättning den bygger på är felaktig, därför att den icke tar hänsyn till den materiel, som behövs för att kunna nöjaktigt driva dessa järnvägsföretag. Man har gått ut ifrån att det icke behövs mer än en motorvagn, men ändå har man kalkylerat med att driva järnvägarna med motordrift. Herrarna förstå, att sådana beräkningar kunna icke duga, ty går den enda motorvagnen sönder, måste man ju inställa driften. Det blir en rad av otrevligheter, om man går på det systemet. Det torde icke vara nödvändigt, att vi uppehålla oss vid den saken. Såsom i någon mån erfaren järnvägsmänniska vill jag konstatera, att det första ett företag gör är att skaffa sig ersättningsmateriel för att ha, då det blir tillfälliga skavanker på den ordinarie materielen.

Sedan vill jag i anslutning till vad jag sagt om den rationella driften erinra om vad jag tror mig veta eller att trollhätteborna anse sig komma att bliva betydligt misshandlade av Västergötlands—Göteborgs järnvägsaktiebolag, om detta bolag skulle få förvärva dessa järnvägar. Jag vill då säga, att Trollhättans stad i detta fall har alla trumfkort på hand därför att i koncessionsbestämmelserna skall ryckas in enligt majoritetens förslag rätt för statsverket att lösa in båda järnvägarna, icke bara Skara—Timmersdala utan även Troll-

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

hättan—Nossebro. Och jag vill erinra om, att dessutom ha statsmakterna förbehållit åt Kungl. Maj:t att övervaka tariffpolitiken vid de enskilda järnvägarna. Skulle den icke skötas tillfredsställande, har Kungl. Maj:t möjlighet att skaffa trollhätteborna respekt, så att de få sin livsmedelstillförsel och andra trafikbehov på ett tillfredsställande sätt ordnade.

Det är möjligt, och jag tycker mig märka, att kammaren tycker, att debatten blir för lång. Jag skall därför inskränka mig till att såsom sammanfattning säga, att det förslag, som man har försökt att stoppa in reservationsvis i motiveringen, är att likna vid en begäran om att bli halshuggen på ett så humant sätt som möjligt eller rättare sagt att slå ihjäl Kungl. Maj:ts proposition på ett så humant sätt som möjligt. Jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Bäcklund:** Herr talman! Jag har i denna fråga väckt en motion och hemställt om avslag på propositionen om försäljning av Skara—Timmersdalajärnvägen. Jag förstår, att när utskottet kommit till det resultatet, att försäljningen skall komma till stånd under alla förhållanden, är det icke lönt att yrka bifall till den motion jag väckt, ty det skulle naturligtvis icke leda till något resultat. Men jag vill å andra sidan säga, att när herr Anderson i Råstock talar om vilka stora förluster, som uppstå på dessa järnvägar, så undrar jag, om de äro så värst stora. Hade järnvägsstyrelsens förslag till riksgäldskontoret bifallits, att få 100,000 kronor till inköp av rullande materiel för Skara—Timmersdala järnväg, så torde det ha varit möjligt att amortera och förränta kapitalet samt göra nödiga reparationer, och man skulle ändå årligen ha fått 17,000 kronor över och därmed kunnat förbättra ställningen vid järnvägen. Alltså skulle järnvägen under sådana förhållanden gått med ekonomisk vinst. Men det har kommit något emellan. Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag blev spekulant, och det gjorde, att järnvägsstyrelsen ändrade mening för att Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag skulle kunna få köpa för så billigt pris som möjligt. Ty när man får en järnväg, som icke är så kort och som är ganska god, för 125,000 kronor, så måste det vara en rätt fördelaktig affär, icke för staten men för Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag.

När det nu icke är möjligt att kunna åstadkomma avslag på Kungl. Maj:ts förslag, finnes det enligt min mening icke annat att göra än att ansluta sig till reservationen, trots att reservationen i förhållande till Skara—Timmersdala icke är bättre än utskottet, ty reservanterna ha gått fram för att man skall göra något för att få behålla Trollhättan—Nossebro i ett nytt bolags ägo, men icke Skara—Timmersdala. Reservanterna ha svikit mina förväntningar, ty jag tycker, att även Skara—Timmersdala kunde fått vara med i deras yrkande, men jag förstår å andra sidan, att skulle reservationen vinna kammarens bifall, så måste reservationen anses innefatta även Skara—Timmersdala, ty kontraktet är så skrivet, att det måste omfatta båda järnvägarna. Alltså skulle icke någon försäljning av Skara—Timmersdala komma till stånd, om reservationen antages. På grund härav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen ånyo övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herr *Magnusson* i Skövde.

Herr **Hansson** i Trollhättan: Herr talman! Den energi, med vilken statsutskottets vice ordförande går i elden för denna sak, tyder på att han har en viss prestige att kämpa för, då riksdagen i fjol hade en annan mening än Kungl. Maj:t. Riksdagen beslutade visserligen föregående år, att frågan skulle skickas tillbaka och ny utredning vidtagas, men herr Anderson i Råstock glömde

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

tillägga, att man skulle utreda frågan om statens möjlighet att övertaga järnvägarna. Den utredning, som förebragts och som vi tvistat om, kunna vi lämna utanför diskussionen. Vi kunna låta den utredning, som motionärerna gjort, och den, som järnvägsstyrelsens experter gjort, stå mot varandra, och sedan kunna vi döma. Man underkänner motionärernas utredning, men varför? Jo, beroende på summan. Man säger, att de penningar, som beräknats till materiel, äro för litet tilltagna. Det har icke så stor betydelse, om man lägger på 100,000 kronor, ty vi kunna säkert skaffa 300,000 kronor likaväl som 200,000 kronor, och vi kunna köpa järnvägen, oavsett om materielen blir 100,000 kronor dyrare.

Jag är utskottet och fjärde avdelningen tacksam för behandlingen och det tillmötesgående, som visats i utlåtandet. Endast den saken vill jag framhålla, att man får icke driva den satsen, att man har haft tid på sig under flera månader för att komma fram med ett nytt anbud från ett nytt bolag. Motionärerna ha icke haft den tanken, utan de ha trott, att staten skulle övertaga driften. När det blev känt, att i statsutskottet icke fanns majoritet för den saken, hade man sammanträde i Trollhättan, och där ville man få till stånd ett enskilt bolag för övertagande av järnvägen. Jag kan icke garantera, att det kommer till stånd. Men jag vill säga kammaren min mening, att om det kommer till stånd, varför skall man då motsätta sig en sådan sak som att vi, som förlorat penningar på järnvägen, skulle få köpa den till samma pris som den järnväg, som genom ett förmånligt kontrakt brutit ryggen av företaget. Jag går icke ifrån den ståndpunkten. Jag vill slå fast, att järnvägsstyrelsens experter ha sagt i fjol, att det trafikkontrakt, som föreligger, är oförmånligt. Jag skall be att få citera vad riksgäldsfullmäktiges sekreterare Hägglund yttrade år 1923. Han sade: »Enligt uppgift från en i järnvägstekniska frågor sakkunnig person är trafiköverenskommelsen mycket oförmånlig för banan.»

Nu kan någon fråga, varför man gått med på ett så oförmånligt kontrakt. Jag vill då säga, att överenskommelsen skett i fullt förtroende från ordförandens i bolaget sida. Han trodde på de uppgifter, som lämnades. Man hade lagt fram ett kontrakt, som sedan visade sig ruinerande för företaget. Nu ha motionärerna ställt i utsikt förbilligande av driften och statens övertagande av densamma. Varför göra vi det? Mina herrar, det gäller här ett lokalt intresse men även ett statsintresse. I Trollhättan har staten värden av miljoner kronor. Endast marken, som vattenfallsstyrelsen har upplåtit åt järnvägen, är värd 150,000 kronor. Om vi nu begära en enda månads uppskov, så tycker jag, att andra kammaren kan gå med på det för att bolaget må kunna komma till stånd. Jag ber att få poängtera, vad herr Danielsson sagt, att reservanterna lämna i Kungl. Maj:ts hand att göra, som Kungl. Maj:t vill. Vill ej Kungl. Maj:t försälja järnvägen till bolaget, om det kommer till stånd, så behöver ej Kungl. Maj:t göra det. Men kan Kungl. Maj:t göra det, så kunna de förutvarande intressenterna få vara med och få den fördel, som nu västgötabanan skulle få. Herr Anderson i Råstock har sagt, att det är fördelaktigt att låta ett enskilt bolag få trafikförvaltningen. Och så har han kallat banorna för blindtarmar. Det var ej fråga om blindtarm, när riksdagen tecknade 60,000 kronor till banan Trollhättan—Nossebro. Det är ej fråga om någon blindtarm utan fråga om tillförsel av livsmedel och annat till Trollhättan. Och dessutom är det den enda förbindelseled vi ha åt detta håll rätt ut från Trollhättan. Det betyder, att vi få förbindelse österut. Och då elektrifieringen av stambanan nu snart kommer till stånd, så kan man tänka sig en elektrifiering även av denna bana, med billig kraft från Trollhättans överloppsenergi, och man kommer att i framtiden komma att få möjlighet till ännu mera kraft.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen, under den vädjan till kommunikationsministern, att, då det ligger i hans hand att avgöra frågan, han icke skall motsätta sig reservationen i kammaren.

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Larsson:** Herr talman! Jag måste ju givetvis vara tilltalad av det stora förtroende, som reservanterna och motionärerna lagt i dagen för Kungl. Maj:t, då de synas vilja lägga i Kungl. Maj:ts hand att pröva och bestämma i denna sak. Nu måste jag emellertid säga, att det förefaller mig ändå, som om kammaren borde biträda utskottets hemställan.

Jag ber att få erinra kammarens ledamöter om, att denna fråga ju icke är ny. Den förbereddes ganska lång tid före förra årets riksdag. Den har varit aktuell hela tiden sedan dess, och den har i år kommit upp till behandling i kamrarna först så sent som nu. Det förefaller mig, att, om det verkligen hade funnits något särskilt stort intresse från vederbörandens sida, detta intresse skulle ha tagit sig uttryck tidigare. I varje fall hade det varit tillfälle till detta. Jag vill emellertid säga det, att min uppfattning är den, så vitt jag kunnat bedöma saken, att så länge som staten behåller dessa banor, så blir det säkerligen för staten att årligen betala rätt avsevärda belopp. Om det tidigare hade kommit något uppslag, som man kunnat taga fasta på och varpå denna fråga kunnat lösas på ett fördelaktigare sätt, hade ingen varit med därom hellre än jag. Men något sådant uppslag har ej kommit, och jag tvivlar på, att det uppslag, som föreligger från reservanternas sida, är något mer att bygga på, än vad som tidigare skjutits fram i detta avseende. Man kan säga, som motionärerna från början antytt, att staten kunde ha hand om detta. Det är ofördelaktigt, att staten förlorar så och så mycket. Banorna äro värda betydligt mera, o. s. v. Ja, men det har icke lyckats att driva upp priset vid försäljningen högre än vad man kommit till, vilket är lika med vad som det var fråga om förra året. Och det har varit ifrågasatt, om det bolag, som erbjudit sig att köpa banorna, skulle stå fast vid detta anbud. Som sagt, herr förste vice talman, jag tror, att ju längre staten har kvar dessa banor, dess större blir förlusten för staten. Det är bättre att nu slå till och taga den förlust, som föreligger, och överlåta det hela till det bolag, som har erbjudit sig att köpa dessa järnvägar. Ett beslut i saken i enlighet med reservationen har jag ingen anledning att sätta mig emot, därför att det synes innebära ett visst förtroende för Kungl. Maj:t. Men jag tror ej, att det blir bättre resultat med att kammaren bifaller reservationen.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Man får hoppas, om reservationen bifalles, att Kungl. Maj:t skall noga genomgå villkoren. Jag skall endast tala om Skara—Timmersdalabanan och säga, att då statsrådet uttalade, att statens bibehållande av banorna endast medför förluster, så kan man tveka, om det blir förhållandet. Den järnvägen är f. n. »en blindtarm». Men det finnes bolag och koncession för fortsättning till Mariestad, varigenom möjligheterna för den bandelen bli förbättrade. Å andra sidan kan man säga, att kommer försäljningen till stånd, kommer det att möta svårigheter att göra en sådan fortsättning. Därför är det, som man ej vill ha en försäljning av banan. Man hoppas att få en fortsättning av järnvägen. Jag skall ej ingå på herr Andersons i Råstock uttalande. Han säger, att man kommit så sent med framställningen. Ja, man kan ej i landsorten arbeta så fort med en dylik sak. Jag tycker, att han gärna kan ursäkta oss.

Herr talman, jag instämmer i det av herr Bäcklund framställda yrkandet.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag begärde ordet, därför att kammarens ledamöter av herr Bäcklunds anförande kanske fingo den uppfattningen, att det skulle bli lukrativare för staten att medge detta uppskov. Jag ber att få citera en skrivelse, som jag fått, av den 2 maj 1925, berörande det tilltänkta bolaget. Då skribenterna anfört sina skäl, säga de: »Då på

Ang. f försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

grund av den knappa tiden ett stadsfullmäktigebeslut i nämnda riktning ej nu kan åvägabringas, bör detta gruppernas uttalande genast framföras till statsutskottets ordförande, med hemställan att statsutskottet ville föreslå riksdagen, att, därest herr Heymans m. fl. motioner i frågan ej vinna riksdagens bifall utan beslut fattas om järnvägens försäljning, därvid måtte förbehållas företrädesrätt för ett nytt bolag, som eventuellt kommer att bildas av de förutvarande intressenterna i Trollhättan—Nossebro järnvägsaktiebolag, att på de villkor, som i kungl. propositionen nr 47» — märk väl — »i kungl. propositionen nr 47 föreslagits för försäljning av järnvägen till Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag förvärva densamma.» Det är alltså icke fråga om att göra en fördelaktig affär för staten utan snarare att söka förekomma ett bifall till Västgötabanans anbud om att köpa Skara—Timmersdala järnväg.

Jag förstår herr Hansson i Trollhättan, då han talar för Trollhättans egna intressen, och jag vill säga, att om det funnits någon möjlighet att hjälpa dessa intressen, så skulle jag ej ha dragit mig för det, vare sig i fjol eller i år. Men då det ej blivit annat resultat, än att man ej kunnat betala ett öre på det kapital, som är nedlagt, fastän man ej behövt utöka kapitalet för rullande materiel, äro utsikterna ännu mindre att driva affären med vinst. Det går ej att genom att binda nytt kapital komma ifrån, att man även i framtiden kommer att förlora på en nyteckning. Jag anser ej frågan obetydlig. Det är hårt för riksdagen att för en struntsumma avhända sig en sådan järnväg, men det är för att undvika än större förluster i framtiden.

Sedan vill jag, eftersom bolaget förts på tal, säga, att en förutsättning därför är att staten skall sätta in ytterligare pengar utöver de 60 tusen kronorna. Alltså till de förluster av de 60 tusen kronor och de förluster, som i statslåneväg uppkommit på banorna, skall det bli ytterligare en 50 à 60 tusen kronor till ny aktieteckning för Trollhättan—Nossebro och därtill för rullande materiel även för Skara—Timmersdala järnväg. Jag menar, att riksdagen bör ha intresse för den sidan av saken, fastän utskottets majoritet säger ifrån, att det skall tagas in i villkoren rätt för staten att lösa in järnvägarna. Det måste betyda, att när intresset för dessa saker blivit så starkt, att järnvägen kan utbyggas, kommer man att pressa på Västgötabanan eller ock att överbevisa statsmakterna, att staten har skyldighet att lösa in de sålda företagen. Men det går ej att säga, att om man får ytterligare ett år på sig, skall banan bära sig. Så står det här, att det avsetts att vinna trygghet för ett framtida trafikerande av banan bättre anpassat efter ortens krav, än vad som befarats bliva fallet, om banan övertages av Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag. Kungl. Maj:t har möjlighet att förmå bolaget att skapa goda trafikförhållanden. Vilken färg än Kungl. Maj:t kan ha, så är det av intresse att se till, att denna ort blir så väl betjänad, som överhuvud kan komma i fråga.

Det skulle kunna vara mycket mera att säga. Genom reservationen har man ej gjort något annat, säger man, än visat, såsom herr kommunikationsministern sade, obegränsat förtroende för Kungl. Maj:t. Men vad innebär det uttrycket, sett i samband med denna skrivelse från Trollhättans icke speciellt för sammanträde sammankallade stadsfullmäktige? Det blir endast ett förhalande av tiden och större utlägg. Man har ej lyckats få ihop kapitalet, därför vill man ha uppskov. Det står, att »hinder icke bör möta», och det står även »inom närmaste tiden». Vad betyder »närmaste tiden»? Betyder det ett år? Nej, det är nog i *detta* fall för litet. Det måste ha någon annan valör, så att det blir längre uppskov.

Jag kan ej frångå mitt yrkande.

Herr **Gustafson** i Kasenberg: Herr talman! Jag förstår ej, att man behöver vara rädd för att ge denna fullmakt till Kungl. Maj:t. Det är ju icke menin-

gen att staten skall övertaga driften av järnvägen. Herr Anderson torde veta, att då man skall skaffa pengar, tar det tid. Det är icke vår mening att skjuta på saken i det oändliga, utan medlen skulle anskaffas under detta år. Då ej statsrådet har någon invändning häremot, hoppas jag, att andra kammaren biträder reservationen. Nu säger herr Anderson i Råstock, att det skall tagas in i villkoren rätt för staten att, om det så skulle erfordras, lösa tillbaka järnvägen. Jag tror icke, att en sådan bestämmelse juridiskt håller.

Ang. försäljning av Skara—Timmersdala järnväg m. m. (Forts.)

Herr förste vice talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Hansson** i Trollhättan: Herr talman! Herr Anderson i Råstock varnade för att från statens sida teckna penningar till detta planerade nya bolag. Men jag vill erinra om, att det ligger i Kungl. Maj:ts hand att avgöra, om penningar få tecknas. Det tillkommer Kungl. Maj:t att göra detta. Alltså ligger även det i Kungl. Maj:ts hand. Jag upprepar, att jag kan garantera för kapitalets tecknande, men det finnes städer icke ens hälften så stora som Trollhättan, som satsat 700,000 kronor till järnvägsföretag, då det gällt att åstadkomma kommunikationer för industrien och orten. Och Trollhättan har intresse av att teckna penningar, därför att dessa penningar då användas för att ombesörja, att Trollhättan blir bättre försedd med förbindelseleder för framskaffande även av förnödenheter. När man talar om förluster, så får man komma ihåg, att man grundar sig på samma trafikkontrakt, som man hade förut. Men nu göres upp en ny trafikplan efter moderna principer, och då blir driften billigare. Vi ha också möjlighet att få till trafikchef en järnvägstekniskt intresserad person, som bredvid sidan av sin ordinarie anställning kan sköta trafikchefsbefattningen, och vi kunna få en ekonomisk administration, som är billigare. Vi ha tillgång till järnvägsverkstäder också, så att det finns utsikter för, att det skall gå ihop.

Till sist, då kommunikationsministern ej är så rädd för ett bifall till reservationen, så tycker jag, att kammaren kan gå med på densamma, fastän vice ordföranden i statsutskottet är av annan mening.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till berörda hemställan med godkännande av den motivering, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid av herr Danielsson, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 70, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med godkännande av den motivering, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för japropositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 15.

Föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i Djurgårdskassan till säkerställande under år 1926 av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av oljeeldning å jagarna Wrangel och Wachtmeister;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för sergeanten vid Livgardet till häst G. P. E. Andéhn från viss ersättningsskyldighet; och

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för skräddarmästaren Ture Alfred Dahlström från skyldighet att gälda visst skadeståndsbelopp.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 16.

Ang. anslag för uppförande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Härpå föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter jämte en i ämnet väckt motion.

Därvid yttrade:

Herr **Weijne:** Herr talman! I det föreliggande utlåtandet har statsutskottet avstyrkt en motion av herr Björnsson i första kammaren om att ytterligare 110,000 kronor skulle anslås för att av Kungl. Maj:t efter prövning användas som bidrag till utvidgande av ett tuberkulossjukhus i Borås, avsett för barn. Läkarna i Borås ha i ett uttalande, som är fogat som bilaga till motionen, förklarat, att det finns gott om barn, som äro i behov av dylik sjukhusvård, och att framställningen följaktligen är värd allt beaktande. Motionären har också i sin motion angivit två förhållanden, som medföra, att Borås i detta fall intar en särställning, nämligen dels att man inom textilindustrien har mycket låga löner, dels att det råder en sådan trångboddhet i staden, att man icke har kunnat utrangera en del bostäder, som ur hygienisk synpunkt borde vara utdömda. Som bevis på det intresse, varmed saken har omfattats, nämner motionären, att kommunalarbetarna hava erbjudit sig att gratis utföra en del planerings- och andra arbeten för det tilltänkta barnsjukhuset.

Statsutskottet har emellertid avstyrkt motionen, men har dock i sin motivering sagt, att utskottet finner de skäl, som motionären har anfört, vara behjärtansvärda. När jag nu har tillåtit mig att yttra några ord i frågan, har det varit för att uttrycka den förhoppningen, att det i statsutskottets motivering ligger, att när frågan om detta anslag kommer fram i annan ordning, d. v. s. väckts i framställning av Kungl. Maj:t, skall man redan på förhand kunna räkna på att statsutskottet också kommer att tillstyrka anslaget, därest de för ett bifall nödvändiga villkoren äro uppfyllda. Avsikten med motionen var, att sjukhusbygget skulle kunna igångsättas ett år tidigare än om man väntat, till dess en framställning nästa år kunde äga rum. Om emellertid statsutskottets utlåtande får tolkas på det sätt, som jag här hoppas, vinnes realiter syftet med motionen, då därigenom arbetet kan igångsättas omedelbart. Då vidare, som utskottet framhåller i motiveringen ett stycke längre ned, statsbidrag icke utbetalas, förrän byggnaderna äro avsynade och räken-

skaperna granskade, kan detta under alla förhållanden icke ske förrän under budgetåret 1926—27, vartill anslag i alla fall hinner beviljas, om det upptages i nästa års statsverksproposition.

Ang. anslag för uppförande av tuberkulossjukvårdsanstalter. (Forts.)

Jag kan, herr talman, därför avstå från att yrka bifall till motionen och i stället med uttryckande av denna förhoppning hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Den ärade talaren har nog rätt uti, att statsutskottet för sin del har sett mycket välvilligt på motionen, och det har gjort det främst därför, att all erfarenhet visar, att om något skall göras åt tuberkulösa sjukdomar, skall man taga hand om de sjuka så snart som möjligt och helst redan i unga år. Det har därför icke varit någon som helst ovilja mot motionärens syfte och icke heller någon önskan att vägra bidrag till detta sjukhus uppförande, som gjort, att statsutskottet har skrivit på detta sätt, utan utskottet har ansett, att frågan borde prövas i vanlig ordning. Jag tror också, att man kan lita på att man kan påräkna statsutskottets understöd för den anslagshöjning, som eventuellt kan komma att krävas för det här ifrågasatta sjukhusbyggets utförande och slutliga likviderande. Det är min övertygelse.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Föredrogos vart för sig:

bevillningsutskottets memorial, nr 32, med förslag till ändring av rubriken 1294 i gällande tulltaxa; och

första lagutskottets utlåtande, nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 och 14 §§ i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och utlåtande hemställt.

§ 18.

Slutligen föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag dels till lag angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift, dels ock till lag angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift; och begärdes ordet därvid av

Ang. ödebygdstillägg vid vissa prästerliga befattningar m. m.

Herr **Anderson** i Råstock, som anförde: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att göra något yrkande, men då det i § 2 gäller ett så jämförelsevis stort belopp som 1.200 kronor för den period, det här är fråga om, har jag velat peka på att det nog är skäl att handskas ganska försiktigt med denna rätt, ty annars kan det komma att medföra ekonomiska konsekvenser i fråga om andra befattningar, som vi i dag icke äro i tillfälle att överskåda.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 19.

Justerades det vid kammarens sammanträde den 4 innevarande maj förda protokollet.

§ 20.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 3, angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt provisorisk giltighet av avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen;

nr 77, i anledning av väckt motion angående grunderna för två fabriksskrivares och en tygskrivares uppflyttande i högre löneklass;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp m. m. av en oljeförrådsanläggning å Fjäderholmarna;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av vissa medel för inläggande av nytt matsalsgolv i kasern III å Skeppsholmen;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för flaggmaskinisten R. L. Sjöberg och underofficeren av andra graden J. E. Fredin från skyldighet att gälda vissa skadeståndsbelopp;

nr 81, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag till pensionsstyrelsen och dess verksamhet m. m.;

nr 82, i anledning av väckt motion om sänkning av räntan å lån från lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva lindringar i villkoren för lån från fonden för torvindustriens befrämjande;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av förfallna räntor å statslån till järnvägsaktiebolaget Borgholm—Böda; och

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till lån till föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina m. m.; samt

bevillingsutskottets betänkanden:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter ävensom en i ämnet väckt motion; och

nr 36, i anledning av väckta motioner angående ändring av gällande bestämmelser rörande lokalbefordran av post.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

§ 22.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Wirsell*	under	8	dagar	fr. o. m.	den	12	maj,
» *Lövgren* i Nyborg	»	8	»	»	»	10	»
» *Johansson* i Brånalt	»	2	»	»	»	11	»
» *Carlström*	»	8	»	»	»	11	»
» *Anderson* i Storegården	»	3	»	»	»	10	»
» *Strindlund*	»	3	»	»	»	12	»
» *Jeppsson*	»	5	»	»	»	10	»
» *Sjöström*	»	2	»	»	»	11	»

herr *Svensson* i Grönvik	under	7	dagar	fr. o. m.	den	11	maj,	
» *Ericson* i Boxholm	»	4	»	»	»	11	»	
» *Sjögren*	»	2	»	»	»	10	»	
» *Weijne*	»	3	»	»	»	10	»	och
» *Wagnsson*	»	2	»	»	»	13	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5,20 e. m.

In fidem
Per Cronvall.